

Utbildningsutvärdering med extern bedömargrupp för Speciallärarprogrammet, Specialpedagogprogrammet och fem fristående kurser inom området specialpedagogik vid Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet

Oktober 2020

Introduktion

Bedömargruppen (se nedan) tackar för förtroendet som Utbildningsvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet visat när vi fick uppdraget att granska Speciallärarprogrammet, Specialpedagogprogrammet och fem fristående kurser inom specialpedagogik vid Institutionen för pedagogik och specialpedagogik. Det har varit ett intressant och givande att arbeta med utvärderingen.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- Åsa Gardelli, bitr. professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, Luleå tekniska universitet (ordförande)
- Carin Roos, professor i specialpedagogik, Högskolan Kristianstad
- Åsa Wengelin, professor i svenska språket, Göteborgs universitet
- Anna Bengtsson, specialpedagog på Spekerödskolan, Stenungsunds kommun
- Hedvig Dillner, studentrepresentant

Bedömargruppen har haft i uppdrag att utifrån Göteborgs universitets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och med stöd i vägledning för utbildningsutvärdering utvärdera Speciallärarprogrammet, Specialpedagogprogrammet och fem fristående kurser inom området specialpedagogik vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Uppdraget har utgått ifrån följande åtta områden:

1. *att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål*
2. *att undervisningen sätter studenternas/doktorandernas lärande i centrum*
3. *att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet*
4. *att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll*
5. *att utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov*
6. *att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen*
7. *att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger*
8. *att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs*

Inför platsbesöket lämnade fakulteten och institutionen ett antal dokument till bedömargruppen. Bilaga 1 visar förteckning av underlag. Den 11 mars 2020 genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen och berörda från fakulteten träffades virtuellt. Mötet syftade till att bedömargruppen fick ställa frågor till institutionen. Tillsammans utifrån första värdering av inlämnat underlag diskuterade gruppen sitt upplägg av utvärderingen. Nätbaserat platsbesök vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik genomfördes den 21–22 september 2020. Se bilaga 2 för schema för nätbaserat platsbesök. Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via mail, telefon och digitala möten gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Sammanfattande rekommendationer från bedömargruppen

Nedan följer en kort syntetiserande sammanfattning med syfte att ge en överblick över de viktigaste punkterna. Mer detaljer står att finna i de bifogade dokumenten för respektive program och kurs. Vi är i bedömargruppen väl medvetna om att ekonomiska ramar sätter gränser för verksamheten. Vi har därför fokuserat på förslag som vi tror är möjliga att genomföra. Dessa är baserade på det som framkommit av dokument och intervjuer. Eftersom vi inte är säkra på att vi har tillgång till all information kan vi ha

missat väsentlig sådan. Våra förslag och våra granskningar är ämnade enligt våra instruktioner att "analysera utbildningens styrkor och svagheter och ge förslag på åtgärder för att höja utbildningens kvalitet".

Studenternas förberedelse för yrkespraktiken

Vi har några förslag för att stärka de olika yrkenas identitet dels som speciallärare med olika specialiseringar, dels som specialpedagoger. Ett förslag är yrkesinriktade basgrupper redan från utbildningens start parallellt med de blandade basgrupper som kurserna redan organiserar. Ett annat förslag är att stärka identiteten genom specifika inslag i undervisningen utifrån respektive program samt specialisering redan från första början i utbildningen även om de olika programmen inledningsvis samläser. Ytterligare förslag är att hjälpa studenterna att på ett tydligt sätt rikta frågeställningen i examensarbetet utifrån inriktning och program.

Vi föreslår en utökad samverkan med skolhuvudmän under utbildningens gång för att minska glappet mellan teori och praktik. För att utbildningen ska vara relevant för studenterna och samhällets behov föreslår vi även fältuppgifter och workshops där till exempel rektorer involveras och som på ett tydligt sätt förbereder studenterna inför den verklighet de kommer att möta. De behöver under utbildningen få möjlighet att träna på det de sedan i sin yrkesroll förväntas göra som exempelvis handlar om att bidra till utveckling och förbättring av skolans verksamhet. I detta ingår att vara den som vågar utmana rådande praktik genom att lyfta frågeställningar, kritiskt granska samt leda eller delta i svåra samtal. Vårt förslag är att studenterna får utökad stöd kring dessa förmågor exempelvis kopplat till seminariediskussioner. I det arbetet kan utbildningen också hämta idéer från, och inleda samarbeten med, de lärosäten som redan nu arbetar med att utveckla laborationer med artificiell intelligens som ett sätt att prova arbetssätt, förhållningssätt eller metoder (t.ex. Daniel Östlund & Kerstin Ahlqvist, Högskolan Kristianstad; Carola Aili, Linnéuniversitetet).

Stärka mötet med praktiken

Våra rekommendationer är att stärka mötet med praktiken ytterligare genom exempelvis utökad kontakt mellan studenter och yrkesverksamma under utbildningens gång. Denna punkt hänger ihop med föregående och det kan exempelvis ske genom både fältstudier eller att yrkesverksamma bjuds in till universitet för gemensamma diskussioner och reflektioner. Vi är övertygade om att utökad kontakt och koppling kan öka möjligheten för att studenternas kompetens tas tillvara på det sätt som är tänkt.

Studenterna har mycket att vinna genom detta men även utbildningen i sig. Utbildningen kan påverka praktiken och praktiken utbildningen. Genom regelbunden alumniverksamhet kan utbildningen få bättre kontakt med de behov och problem som yrkesverksamma upplever och som utbildningen behöver förbereda för. Likaså kan yrkesverksamma få stöd i sin yrkesidentitet. Likaledes föreslår vi nära och regelbunden kontakt med rektorer av samma skäl.

Stärka programmens vetenskapliga grund

Speciallärar- och specialpedagogyrkena är vetenskapliga yrken som kräver förmåga att analysera verksamhetens och elevernas behov, utreda enskilda elever och miljöns påverkan, samt förmåga att författa rapporter på vetenskaplig grund och i en vetenskaplig genre. I det sammanhanget ger begreppet vetenskaplig "strimma" olyckliga signaler. Yrkets vetenskapliga grund och dess praktiska tillämpning behöver synliggöras och genomsyra hela utbildningen. Vi föreslår att utbildningen återupptar den rutin som vi förstår har funnits tidigare att kontinuerligt diskutera vid lärarteamens möten och vid planeringsdagar vad den vetenskapliga grunden innebär och hur den genomsyrar utbildningen och görs synlig.

Studenterna kan också kontinuerligt få reflektera över vad den vetenskapliga grunden innebär i olika moment – såväl teoretiska som praktiska – och i olika termer. I det arbetet kan det också bli synligt hur den vetenskapliga grunden hänger ihop genom hela utbildningen och hur progressionen ser ut och upplevs samt hur ett vetenskapligt perspektiv är viktigt i den framtida yrkesutövningen.

Stärka programmens användning av lärarresurser

Professorers och docenters närvaro kan ökas i programmen. I nuläget används professorer och docenter i huvudsak i slutet i utbildningarna och i fristående kurser. Deras specifika forsknings- och ämneskompetens kan tillvaratas i nära möten med studenter i programmen mer än som sker nu.

Studenter efterfrågar också mer återkoppling från lärare, dels i litteraturstudierna, dels i relation till andra moment. Likaså föreslår vi att utbildningarna ser över lärarnas möjlighet att få en överblick över vad studenterna har fått innan och får efter den egna lärarinsatsen i en kurs för att undvika fragmentering. I de fall där teamarbetet innebär att överlapp finns mellan kurser upplevde vi att lärarna var nöjda och hade insikt om detta. Lärarna uttrycker också en vilja att se över detta. I de fall lärare gör enstaka insatser eller medverkar sent i utbildningen kan förslagsvis progression och ämnesinnehåll visas genom översiktsplaner över utbildningarna. Kursledare kan också förbereda den som gör en enstaka insats för i vilket sammanhang och vilken kunskap som förväntas av studenterna så att insatsen inte blir upprepningar av det som redan förmedlats i andra sammanhang. Här behöver också strategier upparbetas för att utbildningarna ska hänga samman förslagsvis genom att ledningen möjliggör och planerar för teamarbeten, planeringsdagar och temadagar för lärarna. Detta skulle kunna utgöra en viktig del av lärarteamens möten och vid planeringsdagar som nämndes ovan.

Stärka programmens tillgång till disputerade lärare

Speciallärar- och specialpedagogprogrammen vid GU har liknande situation som andra lärosäten när det gäller att rekrytera disputerad personal. Speciellt svårt är det i specialiseringarna mot intellektuell funktionsnedsättning och mot matematiksvårigheter. För att råda bot på detta föreslår vi att en strategiplan tas fram av institutionens ledning för att bygga upp programmens kompetens på lång sikt parallellt som traditionell rekrytering pågår. Det kan göras genom långsiktiga strategier för karriärplanering för adjunkter, strategisk satsning på utökad möjlighet för dem att ingå i forskningsprojekt och att skriva magisteruppsatser så att de kan söka forskarutbildning. Vidare bör strategin vara att på sikt upparbeta strategiska ekonomiska satsningar som gör det möjligt att stödja dem att genomföra forskarutbildningen så som en del andra lärosäten gör med bibehållen eller stärkt doktorandlön. Ett annat förslag är att medvetet rikta vissa doktorandtjänster mot de specialiseringar där det är svårast att hitta disputerade att anställa.

Strategiskt arbete med utveckling av fristående kurs-utbudet

De fristående kurserna kan fylla många olika funktioner, såsom att erbjuda breddning eller fördjupning för yrkesverksamma speciallärare och specialpedagoger, att erbjuda orienteringar inom olika områden för t.ex. skol- och habiliteringspersonal, att förbereda för forskarutbildning osv. Det ena behöver naturligtvis inte utesluta det andra, men strategierna bakom urvalet och vilka målgrupperna är framstår för oss som något oklart. Vi föreslår därför en strategisk diskussion inom ledning och lärarlag om syftet med fristående kurs-utbudet samt hur detta skulle kunna användas för att stärka speciallärares och specialpedagogers kompetens inom olika fält.

Några goda exempel

Bedömargruppen vill uppmärksamma några goda exempel i utbildningarna och kurserna.

Utvecklingen av ett masterprogram anser vi vara positivt. Likaså att många externa kompetenser används i utbildningarna. Det verkar även finnas en god konstruktiv länkning inom kurserna. Att vissa kurser har två kursledare, som undervisande lärare, studenter och administratörer kan vända sig till, förefaller konstruktivt och bra. Studenterna är informerade om vart de ska vända sig vid behov och de får snabbt svar via mail vilket också är värdefullt liksom tillgången till pedagogiskt stöd i form av språkhandledning och mentorsstöd för de som har rätt till det. Bedömargruppen vill också lyfta fram fältuppgifterna som positiva och de uppskattas även av studenterna.

Tankar inför kommande utbildningsutvärderingar

Under arbetets gång har vi som bedömargrupp reflekterat över arbetsprocessen och de förutsättningar som funnits för uppdraget. Vi har några tankar som vi vill dela och som vi tror skulle kunna vara användbara inför nästkommande utbildningsutvärderingar.

- Ett önskemål är att få intervjua lärare i olika grupper så att det finns möjlighet att fokusera på de olika programmen samt de olika specialiseringarna inom speciallärarprogrammet var för sig. Det hade underlättat för att tydligare hitta specifika utvecklingsområden inom de respektive programmen och specialiseringarna.
- Vi har full förståelse för att det är svårt att rekrytera studentrepresentanter och även avnämare för intervju. Det hade varit mycket givande om dessa intervjugrupper hade haft en större bredd, både till antal men även representerat alla specialiseringarna.
- Vi tror att bedömargruppens arbete hade kunnat stärkas genom en ökad delaktighet kring tidsplan och upplägg av arbetet.
- Det finns en medvetenhet hos oss som bedömargrupp om att vi har haft möjlighet att begära ut ytterligare underlag. Under processens gång, inte minst i slutskedet, har vi som grupp insett att det hade varit värdefullt att ta del av ytterligare dokumentation. Det handlar exempelvis om att få en bättre överblick över innehållet i de examensarbeten som skrivs inom respektive program genom att få ta del av en lista med titlar. Likaså har vi saknat listor över lärare och forskare med information om vad de själva beskriver som sin speciella kompetens. Nu fick vi leta själva på nätet. Det fanns heller inte någon lista över hur många timmar och i vilka kurser som disputerade är involverade. Vi begärde och fick en sådan för professorerna men saknade i slutskedet en som beskrev timfördelning också för andra disputerade. Kanske är detta något som kan finnas med från början nästa gång.

Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Göteborgs universitet

BEDÖMARUTLÅTANDE FÖR SPECIALLÄRARPROGRAMMET VID UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

28 oktober 2020

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och med stöd i vägledning för utbildningsutvärdering utvärdera Speciallärarprogrammet vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

Uppdraget har utgått ifrån följande åtta områden:

- 1. att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål*
- 2. att undervisningen sätter studenternas/doktorandernas lärande i centrum*
- 3. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet*
- 4. att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll*
- 5. att utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov*
- 6. att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen*
- 7. att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger*
- 8. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs*

Inför platsbesöket lämnade fakulteten och institutionen ett antal dokument till bedömargruppen. Bilaga 1 visar förteckning av underlag. I underlaget återfanns t.ex. utbildningsplan, kursplaner, kursvärderingar, kursmaterial så som studenters examinationsuppgifter och uppsatser, studiehandledning och bedömningskriterier.

Den 11 mars 2020 genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen och berörda från fakulteten träffades virtuellt. Mötet syftade till att bedömargruppen fick ställa frågor till institutionen. Tillsammans utifrån första värdering av inlämnat underlag diskuterade gruppen sitt upplägg av utvärderingen.

Nätbaserat platsbesök vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik genomfördes den 21–22 september 2020. Se bilaga 2 för schema för platsbesök. Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via mail, telefon och digitala möten gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- Åsa Gardelli, biträdande professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, Luleå tekniska universitet (ordförande)
- Carin Roos, professor i specialpedagogik, Högskolan Kristianstad
- Åsa Wengelin, professor institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
- Anna Bengtsson, specialpedagog på Spekeröds skolan, Stenungsunds kommun
- Hedvig Dillner, studentrepresentant

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer

Bedömargruppens samlade mening är att Speciallärarprogrammet vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet, har en god struktur, har bra genomströmning och överlag god kvalitet. Eftersom vi inte har mött någon student från någon av specialiseringarna kan vi bara utgå från lärarintervjuerna och de dokument som vi har haft tillgång till. Dessa tyder på att studenterna är nöjda med speciallärarprogrammet. Det framkommer dock att en del områden kan utvecklas och att förbättringsområden finns.

Nedan presenteras först bedömargruppens bedömning utifrån de åtta områden som väglett gruppens uppdrag. Efter bedömning av varje område sammanfattas bedömargruppens synpunkter och rekommendationer för fortsatt utvecklingsarbete av utbildningen. Dessa återkommer vi till i slutet av denna text i form av en genomgång av de förslag vi har till förbättringar.

1. Att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Först görs här en jämförelse mellan de nationella målen för speciallärarprogrammet med de lokala målen för de olika kurserna i speciallärarutbildningens tre specialiseringar på GU. Därefter kommenteras de lokala mål som visar sig vara utöver de nationella målen eller kan sägas finnas underförstått i de nationella målen. Ett av de nationella målen kommenteras eftersom det inte finns representerat i något lokalt lärandemål med det exakta innehåll som målet har.

Speciallärarprogram För speciallärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som speciallärare för barn och elever i behov av särskilt stöd.	Speciallärarprogrammet GU Lärandemål, exempel	Speciallärarprogrammet GU Kurs
Kunskap och förståelse		
- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen	- redogöra för aktuell nationell och internationell forskning, teorier och perspektiv inom det specialpedagogiska forskningsfältet	SPE102
	- diskutera relationen mellan specialpedagogisk teoribildning och specialpedagogisk praktik	
	- beskriva centrala specialpedagogiska uppgifter och speciallärarens yrkesroll	SLS302
	- redogöra för relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet, inom områdena läs- och skrivutveckling och läs- och skrivsvårigheter, neuropsykiatriska svårigheter inbegripet	
	-beskriva relationen mellan teoretiska perspektiv på barns och elevers matematikutveckling och lärares olika pedagogiska handlingar,	SLM302
	- värdera forskningens roll för utveckling av specialpedagogisk verksamhet i skola och samhälle på en grundval av en förståelse av den teoretiska utvecklingen i det specialpedagogiska kunskapsområdet	SPE501

	- redogöra för olika sätt att främja utbyte mellan vetenskaplig kunskap samt praktisk erfarenhetsbaserad kunskap och ta ställning till vilken relevans de har.	
- visa kunskap om barn och elever i behov av särskilt stöd i ett historiskt perspektiv	- beskriva och ge exempel på hur specialpedagogiska professioner och verksamheter har utvecklats och utformats ur ett historiskt och samhällsligt perspektiv - identifiera olika historiska och samtida perspektiv på funktionsnedsättningar,	SPE102 SPE202
- visa kunskap om funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter	- redogöra för olika funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter - identifiera olika historiska och samtida perspektiv på funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter ... - utifrån områdes centrala begreppsbildning redogöra för kunskap om vetenskaplig grund för områdena läs- och skrivutveckling och läs- och skrivsvårigheter samt dess relation till neuropsykiatriska svårigheter	SPE102 SPE202 SLS302
- visa fördjupad kunskap om barns och elevers språk- och begreppsutveckling och stimulans av denna	- visa kunskap om teoretiska perspektiv på språk-, begrepps- och kommunikationsutveckling inklusive alternativa kommunikationsformer - redogöra för olika teoretiska perspektiv på kommunikation, språk- och talutveckling - analysera på vilka sätt alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) och IKT kan ge förutsättningar för språkutveckling och lärande	SPE202 SLU302
- visa fördjupade kunskaper om bedömningsfrågor och betygssättning	- kritiskt granska metoder för bedömning av barns och elevers matematikutveckling - problematisera bedömning för lärande och betygssättning, samt dess etiska och demokratiska konsekvenser - uttömmande relatera kunskaper om bedömningsfrågor och betygssättning i relation till elever i behov av särskilt stöd - granska och beskriva hur bedömning kan användas för att utveckla lärandet samt visa insikt om betygssättning och dess etiska och demokratiska konsekvenser - diskutera och reflektera kring bedömning och betygssättning av elever med utvecklingsstörning även i	SLM302 SLS302 SLU402

[illegible]

	analysera konsekvenser på skol-, grupp- och individnivå samt föreslå och utforma extra anpassningar och/eller åtgärdsprogram	
- visa förmåga att delta i arbetet med att utforma och genomföra åtgärdsprogram för enskilda elever i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer	- utforma och genomföra extra anpassningar och/eller åtgärdsprogram för enskilda elever, i samverkan med berörda aktörer - utforma och föreslå extra anpassningar och/eller åtgärdsprogram för enskilda elever	SLM402 SLS402
- visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter samt tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer	- redogöra för hur olika funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter, kan ta sig uttryck i matematikundervisningen, - reflektera över och förklara konsekvenser av olika förhållningssätt till och bemötande av elever med intellektuell funktionsnedsättning, även i kombination med neuropsykiatriska svårigheter - planera för ett individanpassat arbetssätt för barn och elever i behov av särskilt stöd i matematik, inbegripet aritmetiksvårigheter, läs- och skrivsvårigheter samt neuropsykiatriska svårigheter	SLM302 SLU302 SLM402
- visa förmåga att, beroende på vilken specialisering som valts, vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i frågor som rör 1. barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling, 2. barns och elevers matematikutveckling, 3. lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med utvecklingsstörning,	- initiera och självständigt genomföra samtal av vägledande karaktär i språk-, läs- och skrivdidaktiska frågor, enskilt och i grupp, samt förstå vilka processer som kan påverka dessa samtal - initiera och leda samtal av rådgivande karaktär i pedagogiska och sociala frågor - tillämpa etiska regler i rollen som kvalificerad samtalspartner och rådgivare	SLS302 SLU302 SLM402
- visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever	- visa kunskap om samverkan och förebyggande pedagogiskt arbete i relation till inkluderande och intersektionella perspektiv (målet skrivet som ett kunskapsmål) - leda samtal av vägledande och rådgivande karaktär i pedagogiska frågor, enskilt och i grupp inom ämnesområdet matematik - identifiera, motivera och utarbeta ett pedagogiskt utvecklingsarbete i en verksamhet där det finns elever med utvecklingsstörning	SPE 202 SLM402 SLU402
- visa fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt för barn och elever i behov av särskilt stöd		(SPE202 har mål som berör individen men här efterfrågas en fördjupad förmåga till individanpassat arbetssätt. Vi uppfattar detta som en

		viktig del i specialiseringsterminerna som saknas nu)
För specialisering mot språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling ska också studenten - visa förmåga att kritiskt granska och tillämpa metoder för att bedöma barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling.	- problematisera barns och elevers matematiklärande och matematikutveckling, - kritiskt granska och välja olika typer av kartläggningsmaterial och analysera resultatet utifrån deras teoretiska ansatser för att förstå deras användbarhet, möjligheter och begränsningar i olika sammanhang, - kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och i samverkan med berörda lärare analysera hinder och möjligheter för eleven i olika lärmiljöer	SLM302 SLM402 SLS402
Värderingsförmåga och förhållningssätt		
- visa självkännedom och empatisk förmåga	- identifiera, analysera och problematisera egna reaktioner och förhållningssätt i förhållande till yrkesetik och förskolans och skolans värdegrund. - värdera betydelsen av eget och andras förhållningssätt till och bemötande av elever med intellektuell funktionsnedsättning.	SPE202 SLU302
- visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna,	- självständigt genomföra pedagogiska utredningar och reflektera över hela undervisningsmiljön - motivera etiska ställningstaganden i funktionen som kvalificerad samtalspartner och rådgivare, enskilt och i grupp - göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter, med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna	SLM402 SLS402
- visa förmåga att identifiera etiska aspekter på eget forsknings- och utvecklingsarbete,	- Genomföra ett vetenskapligt arbete i enlighet med och tillämpning av forskningsetiska principer.	SLM601, SLU601, SLS601
- visa insikt om betydelsen av samarbete och samverkan med andra skolformer och yrkesgrupper	- visa kunskap om samverkan och förebyggande pedagogiskt arbete i relation till inkluderande och intersektionella perspektiv. - analysera faktorer som underlättar respektive försvårar samverkan med föräldrar och barn/elever samt andra professioner, myndigheter och organisationer	SPE202
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och fortlöpande utveckla sin kompetens.	- kritiskt diskutera och relatera teoretiska perspektiv till situationer i pedagogisk verksamhet, samt till val av specialpedagogiskt arbetssätt - identifiera, analysera och problematisera behov av ytterligare kunskap i relation till professionen,	SPE202

	liksom förhållandet mellan vetenskaplig teori och praktisk kunskap - identifiera sitt eget behov av ytterligare kunskap och kompetens för att fortlöpande utveckla sin kompetens - reflektera kring egen förmåga att initiera, planera och leda samtal av vägledande och rådgivande karaktär i pedagogiska frågor kring en enskild elev	SLM402 SLU402
För speciallärarexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng.	- Författa ett undersökande arbete på ett i huvudsak korrekt och för det vetenskapliga området adekvat språk. - Muntligt redovisa och diskutera egna och andras arbeten på ett vetenskapligt seminarium.	SLM601, SLU601, SLS601

Ytterligare mål som inte direkt kan hänvisas till de nationella examensmålen är:

Färdighet och förmåga:

- praktiskt tillämpa ett grundläggande vetenskapligt förhållningssätt
- analysera och kritiskt granska faktorer som påverkar identitetsutveckling och lärande
- beskriva och problematisera hur olika vetenskapliga synsätt leder till olika pedagogiska handlingar
- kritiskt reflektera över läs- och skrivutveckling i relation till genus, etnicitet och social klass
- identifiera behov av pedagogiskt utvecklingsarbete i verksamhetens lärmiljöer med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever
- identifiera behov av pedagogiskt utvecklingsarbete, samt föreslå åtgärder för att skapa stödjande lärmiljöer för läsning och skrivning
- kartlägga och analysera lärmiljöer, självständigt och i samverkan med kollegor, i syfte att främja elevers språk-, läs- och skrivutveckling
- Självständigt jämföra hur vetenskapliga perspektiv och teorier samspelar med metodologi och en repertoar av metoder inom några olika forskningsansatser

Värderingsförmåga och förhållningssätt:

- granska, jämföra och analysera språkbruk och innehåll i dokumentationen om stödsatser

Det som blir synligt i dessa senare mål, vilka inte helt enkelt kan relateras till något specifikt nationellt mål, är att de pekar på faktorer som verkar anses specifikt viktiga för yrkesrollen som t.ex. relationer mellan vissa specifika faktorer. Det kan också gälla att uppmärksamma sådant som identitetsutveckling, genus, etnicitet och social klass. En annan aspekt som dyker upp då och då i målformuleringarna handlar om att uppmärksamma och kunna identifiera behov av pedagogiskt utvecklingsarbete – alltså den pedagogiska miljön och pedagogers arbete fokuseras mer än vad de uppmärksammas i de nationella målen.

Målen kan också innehålla sådant som är underförstått i de nationella målen som t.ex. förmåga att tillämpa ett vetenskapligt förhållningssätt och att ha förmåga att problematisera relationen mellan vetenskapligt synsätt och pedagogisk handling. Dessa sistnämnda bör ju vara det som hela programmet ska sträva efter att utveckla hos studenterna, annars vore ju utbildningens andra mål omöjliga att uppfylla.

En del av de lokala målen är tydligt kopplade till, och förberedande för, examensarbetet. Dessa mål kan inte helt enkelt kopplas till specifika nationella målen. Två sådana från SPE501 är målen:

- självständigt jämföra hur vetenskapliga perspektiv och teorier samspelar med metodologi och en repertoar av metoder inom några olika forskningsansatser
- formulera och försvara sin planering av examensarbetet med hänsyn till problemställning, syfte, forskningsfrågor, design samt validitet och reliabilitet.

En del av kursplanerna har mål punktade med utgångspunkt från rubrikerna *Kunskap och förståelse*, *Färdighet och förmåga* och *Värderingsförmåga och förhållningssätt*, alltså som de nationella målen är organiserade. Andra kursplaner har en egen lista av lärandemål. I de fall man använder rubrikerna från högskoleförordningen formuleras målen ändå annorlunda i vissa fall. Ett sådant exempel är målet

- använda fördjupad didaktisk kunskap inom området språk-, läs- och skrivutveckling för elever i behov av särskilda utbildningsinsatser inbegripet elever med neuropsykiatriska svårigheter (SLS402) eller som i kursen SLU402:

- använda kunskap om redskap, pedagogiska arbetssätt och arbetsformer för att främja lärande för elever med utvecklingsstörning även i kombination med neuropsykiatriska svårigheter

Dessa mål står under rubriken *Kunskap och förståelse* fast de är tydligt formulerat som färdighetsmål. Detta hittar vi på flera ställen i de olika kursplanerna.

Ett mål i de nationella målen har inte någon tydlig och explicit målformulering i någon av kurserna i någon av specialiseringarna nämligen målet:

- visa fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt för barn och elever i behov av särskilt stöd

Begreppet *individanpassat arbetssätt* finns i kursplanerna SLS402 och i SLM402 i målet

- planera för ett individanpassat arbetssätt, för elever i behov av stöd inom området ...

Alltså inte att *visa fördjupad förmåga* till ett individanpassat arbetssätt. Begreppet *individ* nämns också i den gemensamma kursen SPE202 med målformuleringar som "redogöra för individers utveckling och lärande i relation till funktionsnedsättningar ..." och underförstått i "analysera och kritiskt granska faktorer som påverkar identitetsutveckling och lärande". Likaså tar Utbildningsplanen upp individperspektivet i formuleringar som "Individperspektivet tar sin utgångspunkt i enskilda individer och deras svårigheter" och som i "individspecifika faktorer har betydelse". Det är ändå viktigt att fundera över om målet inte specifikt finns i alla specialiseringarna så finns risk att de inte examineras. Så förtydligande behöver göras i kursplanerna och i skrivningarna när det gäller examinationerna.

Vi saknar alltså här målformuleringar som bäddar för att studenterna i specialiseringskurserna arbetar med stoff och fältuppgifter som möjliggör att de utvecklar dels en fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt, dels att det har tydlig koppling till den specialisering som studenten går. Annars finns risk för att undervisningen generaliserar faktorer som berör funktionsnedsättningarnas påverkan på individ och lärandemiljö och för lite fördjupar mot t.ex. individuella variationer i matematiksvårigheter och dess konsekvenser för den pedagogiska praktiken.

Faktiska studieresultat

Genom att arbeta processinriktat och att se till att det finns en länkning mellan uppgifter och mål som också tar hänsyn till progression menar lärarna att de kan kontrollera de faktiska studieresultaten i relation till de nationella målen. Matematikinriktningen har också högst genomströmning av de tre inriktningarna. Det tillskrivs i intervjuerna just det som sagts ovan.

Däremot lyfter lärarna överlag att de inte har koll på helheten och inte alltid vet vad studenterna har mött innan den egna insatsen i en kurs. Likaså menar lärarna också att ett utvecklingsområde är att arbeta fram arbetssätt i lärarteamen som möjliggör konstruktiv länkning mellan kurser och mellan program samt mellan de olika speciallärarinriktningarna och specialpedagogutbildningen. Lärarna menar att de håller på med att utveckla och förbättra detta bl.a. genom att samma lärare ibland arbetar i flera olika kurser och över olika terminer. Lärarna framhåller också att lärarteamen är sammansvetsade och att de har rutiner för att inom kurserna samarbete t.ex. i bedömningar av examensarbeten.

Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen föreslår att kursplanerna ses över först och främst för att se till att det nationella målet om att studenterna ska utveckla en fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt tydligt finns med

i målformuleringarna speciellt för kurserna i specialiseringsterminerna. Målformuleringar bör alltså skrivas fram som bäddar för att studenterna i specialiseringskurserna arbetar med stoff och fältuppgifter som möjliggör att de utvecklar dels en fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt, dels att det har tydlig koppling till den specialisering som studenten går. Dessutom vore det bra om sättet att skriva fram målen blir detsamma för alla kurser. Nu har strukturen för vissa kurser likheter med sättet att skriva fram de nationella målen och andra kurser har annan struktur.

Ett utvecklingsområde är att arbeta fram arbetssätt i lärarteamen som möjliggör konstruktiv länkning mellan kurser och mellan program samt mellan de olika speciallärarinriktningarna och specialpedagogutbildningen. Lärarna menar att de håller på med att utveckla och förbättra detta bl.a. genom att samma lärare ibland arbetar i flera olika kurser och över olika terminer. Det kan fördjupas och ses över genom att skapa möjlighet att ha planeringsdagar för lärarna, dels i teamen, dels med hela lärargruppen. Detta menar vi är en ansvarsfråga för ledningen att planera och möjliggöra.

När det gäller lärarnas upplevelse av att de på grund av tidsbrist inte hinner följa studenternas progression över tid föreslår vi att rutiner skapas där lärare kan få tid att diskutera studenter som man upplever hamnar i svårigheter av något slag. Om tidsbristen innebär att man inte kan diskutera alla studenter kan man i alla fall få syn på brister i undervisning och få en kunskapskontroll genom att samtala om vissa studenter. I bedömningsmöten i samband med examinationer kan också tillfälle ges för att diskutera studenters lärande. En fråga som inte lyfts varken i dokumenten eller i intervjuerna men som bedömargruppen har erfarenhet av är att det finns enstaka studenter som "rinner igenom" utbildningen med nöd och näppe och som i slutet av utbildningen inte klarar det självständiga examensarbetet. För att upptäcka dessa studenter i god tid behöver arbetslagen tillsammans inte bara diskutera studenter i svårighet inom en kurs utan också mellan kurser och över tid. För det behövs inplanerade tillfällen där alla deltar som innefattar samtal om studenters progression.

2. Att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Upplägget på utbildningen uppskattas av studenterna. Det är en bra blandning av föreläsningar och seminarier. Fältuppgifterna uppskattas också mycket. Däremot efterfrågas en tydligare progression under utbildningens gång. Ett förslag kan vara att ha fler kollegiala dagar lärarlagen emellan för att diskutera utbildningen som helhet. Detta är en ledningsfråga.

Studenterna ges tillfällen redan från början av utbildningen att träna på akademiskt skrivande. Första terminen får de skriva en ministudie om sitt blivande yrke och under andra terminen fördjupar de det akademiska skrivandet men med en ny uppgift om en elev med svårigheter och dennes vårdnadshavare. Detta är positivt för studenterna inför examensarbetet. Lärarna uttrycker att det är något som studenterna behöver träna på och det arbetar de aktivt med. Lärarna upplever samstämt att många studenter inte är vana vid att skriva akademiskt. Lärarna uttrycker också ett behov av att följa studenternas utveckling över tid och att lärarna inte hinner samarbeta kring detta på grund av tidsbrist.

Under studentintervjun efterfrågas mer lärarnärvaro i gruppdiskussioner för att diskussionerna inte ska stanna av eller bli ytliga. Det framkommer under lärarintervjuerna att de brukar blanda speciallärar- och specialpedagogstudenter i grupper. Det framkommer också i lärarintervjun att det är möjligt att yrkesidentiteten inte betonas i de första terminernas gemensamma kurser.

Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen föreslår att ledningen möjliggör så att lärargruppen får tid att planera för en tydligare progression under utbildningens gång. Ett förslag kan vara att ha fler kollegiala dagar lärarlagen emellan för att diskutera utbildningen som helhet.

Både student och lärare i intervjuerna uttrycker att det är problematiskt med studenternas ovana vid akademiskt skrivande. Både student och lärare uttrycker att det är svårt för många studenter. Bedömargruppen rekommenderar att det i utbildningens start erbjuds möjlighet till stöd och att det tydligt uttrycks från lärarhåll tidigt att det kommer att krävas genom hela utbildningen. Vi rekommenderar också att planering för en progression i kraven på akademiskt skrivande tas fram och

att tid avsätts så att sådana frågor diskuteras. Ett sätt är att tidigt i utbildningen ha det som kan kallas "spanarverkstad" där artiklar läses och diskuteras utifrån form och vetenskapligt skrivande istället för utifrån innehåll. Studenterna har senare nytta av att förstå varför genren akademiskt skrivande är som den är. Det blir lättare att både förhålla sig kritiskt granskande till andras texter och att själv skriva akademiskt om man vet varför uppsatser, avhandlingar och artiklar ser ut som de gör.

För att stärka studenternas progression mot en stark yrkesidentitet är bedömargruppens förslag att man även under de gemensamma terminerna kan ha endast speciallärarstudenter i vissa grupper och endast specialpedagogstudenter i andra grupper, men att det så klart kan varieras med blandade grupper beroende på grupparbetet. Detta kan vara ett sätt att stärka yrkesidentiteten.

3. Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Bedömargruppens intryck är att utbildningen till innehåll och form vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det blir synligt bl.a. genom den dokumentation som finns kring kursplaner, litteraturlistor och de uppgifter som studenterna ska genomföra under utbildningens gång. I programrapporten 2018–19 skriver man till exempel att "Arbete pågår kontinuerligt med att hålla utbildningens forskningsanknytning stark och aktuell". Detta gör man "t ex genom diskussion i KAM-gruppen, vid program- och kursledarmöte, genom kollegial granskning av litteraturlistor". Det hade varit en fördel om det hade angetts vilka åtgärder detta leder till. Däremot skriver man att "institutionens forskande personal" medverkar som undervisande lärare och kursledare. I rapporten står också att när nya kursplaner tas fram eller då man reviderar gamla granskas alltid innehållet med tanke på vetenskaplig grund. Det görs av programrådet och utbildningsutskottet. Det finns några utvecklingsområden som bedömargruppen vill lyfta fram som skulle kunna utveckla utbildningens vetenskapliga grund ytterligare vilket vi återkommer till nedan.

Det första området handlar om att stärka den vetenskapliga grunden genom hela utbildningen så att den inte enbart finns med som en strimma under utbildningens gång och kopplat till specifika uppgifter som exempelvis uppsatsskrivande. Lärarna lyfter att de alltför sällan har haft möjlighet att diskutera sin undervisning, dess innehåll och krav med utgångspunkt i vetenskaplig grund. Det upplever lärarna att de har behov av.

Ett annat område handlar om att bedömargruppen även ser att det skulle vara gynnsamt att stärka kopplingen mellan vetenskaplig grund i utbildningen och den vetenskapliga grunden i praktiken för att speciallärare i sitt arbete ska kunna ha ett vetenskapligt arbets- och förhållningssätt. Yrket kräver skicklighet på tre specifika områden som tränas under utbildningen och i examensarbetet och som studenterna redan under första terminen behöver få förståelse för och förberedas för. Yrket kräver förmåga att undersöka, kartlägga, förhålla sig vetenskapligt och etiskt korrekt samt att skriva rapporter av olika slag ämnade för olika typer av mottagare. Under intervjuerna med student och avnämare framkom att det finns ett visst glapp där vetenskaplighet förknippas med universitetsvärlden medan praktiken är något annat. Vetenskapligheten tränas och utvecklas bland annat genom att man möter och utvecklar en vana att läsa forskning, förstår hur den görs, få prova själv och utveckla ett kritiskt förhållningssätt till den. Alla delarna övas dessutom i examensarbetet som just innebär att undersöka något, göra det genom att anta ett vetenskapligt och forskningsetiskt förhållningssätt och att sammanställa sina fynd i en kritiskt reflekterande skriftlig rapport.

Beprövad erfarenhet

I Utbildningsplanen kan man läsa att utbildningen innehåller fältstudier och att de "ingår som delar i kurserna". Syftet anges vara att samla empiri. Fältstudierna "har både undersökande och genomförande karaktär" anger man. Vi antar att studenterna i dessa möter den beprövade erfarenheten. Men frågan är om man läser rapporter från sådana projekt och om man gör studenter medvetna om vad beprövad erfarenhet betyder, dvs enligt Skolverkets definition "professionell erfarenhet som är utvecklad, prövad och dokumenterad under en tid och av flera". Vi kan inte hitta skrivningar som visar på det. Frågan är viktig eftersom det just är den typen av arbete som förväntas av speciallärare i deras yrkespraktik.

Bedömargruppens rekommendationer

Specialläraryrket är ett vetenskapligt yrke som kräver förmåga att analysera verksamhetens och elevernas behov, utreda enskilda elever och miljöns påverkan, samt förmåga att författa rapporter på vetenskaplig grund och i en vetenskaplig genre. I det sammanhanget ger begreppet vetenskaplig "strimma" olyckliga signaler. Den vetenskapliga grunden behöver synliggöras och genomsyra hela utbildningen. Vi föreslår att utbildningen återupptar den rutin som vi förstår har funnits tidigare att kontinuerligt diskutera vid lärarteamens möten och vid planeringsdagar vad den vetenskapliga grunden innebär och hur den genomsyrar utbildningen och görs synlig.

Studenterna kan också kontinuerligt få reflektera över vad den vetenskapliga grunden innebär i olika moment och i olika terminer. I det arbetet kan det också bli synligt hur den vetenskapliga grunden hänger ihop genom utbildningen och hur progressionen ser ut och upplevs. Bedömargruppens rekommendation är därför att under utbildningen inte enbart ha fokus på vetenskap som en produkt utan än mer på vetenskaplighet som en process. Det innebär att studenterna redan från början i utbildningen behöver förstå att de utbildas för ett praktiskt vetenskapligt arbetssätt där kompetens att kunna reflektera, tänka kritiskt, granska, utmana förgivettagna föreställningar samt att ställa frågor ingår i de arbetsuppgifter som en speciallärare har att utföra. Dessutom ingår förmåga att skriva rapporter på ett övertygande och vetenskapligt sätt. För att på ett tydligare sätt träna studenterna i detta bör det dels uttalas explicit men också innebära ett utökat stöd från undervisande lärare kring dessa förmågor. Det kan innebära ett tydligare uttalat krav på dessa förmågor inför seminarier men även återkoppling från lärare i efterhand som utmanar studenternas tänkande och förmåga.

Bedömargruppen rekommenderar därför att tid avsätts för att inom lärargrupper diskutera vad vetenskaplig grund innebär och vad det betyder att den ska genomsyra hela utbildningen, hur den blir synlig och hur den ska hänga ihop under utbildningens gång. Ytterligare ett förslag är att någonstans i till exempel utbildningsplanen och i lärandemål i kurserna formulera detta på ett tydligt sätt.

När det gäller beprövad erfarenhet saknar vi skrivningar som visar på det. Frågan är viktig eftersom det just är den typen av arbete som förväntas av speciallärare. Bedömargruppens förslag är därför att lägga tid på att få studenterna att förstå innebörden i beprövad erfarenhet samt få ta del av dokumenterad praktiskt beprövad erfarenhet genom att möta yrkesverksamma på olika sätt och i fältuppgifter ta reda på vilka projekt yrkesverksamma är engagerade i.

4. Att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

Lärarnas kompetens

Professorerna är representerade i alla kurser utom i SLM302, SLM402, SLU302 och SLS401. Det innebär att studenterna som läser mot matematik bara träffar professorerna i de inledande terminerna och i terminerna som avslutar utbildningen, dvs terminen som förbereder för examensarbetet och under den termin de gör sitt examensarbete. I dessa terminer har några få professorer stort engagemang medan

andra inga timmar alls. För de studenter som går specialiseringen mot intellektuell funktionsnedsättning innebär det att de inte träffar någon professor och för specialiseringen mot språk, läs- och skriv finns professorer med enstaka timmar i specialiseringsterminerna.

I övrigt säger inte lärarlistan så mycket om kompetens. Majoriteten av lärarna är disputerade. Ämneskompetens går inte att utläsa av lärarlistan. För det krävs att man också kontrollerar det mot varje persons forskningsprofil. Inledningsvis skriver man att programmet har sådan kompetens. Vi har därför sökt på nätet och kompletterat listan med de kompetenser som syns där. Då visar det sig att det bara är en universitetslektor och i övrigt adjunkter som beskriver sig ha specialkompetens inom matematik men ingen professor eller docent. Tre professorer, tre lektorer och fyra adjunkter beskriver sig ha specialkompetens inom språk, läs/skriv men de tre professorerna har få timmar i specialiseringskurserna; Reichenberg 0 timmar, Wolff 18 timmar (SLS302) och Erickson 6 timmar (SLS302). Ingen av dem finns i fjärde termin. I specialiseringen mot intellektuell funktionsnedsättning är bara en docent, ingen professor, endast en lektor och inga adjunkter som beskriver sig ha specialkompetens inom denna specialisering. Här finns alltså i samtliga tre specialiseringar, men särskilt anmärkningsvärt i matematik och intellektuell funktionsnedsättning, brist på disputerade med speciell kompetens riktat mot utbildningens specialisering. Det är tveksamt hur utbildningarna då kan säkerställa den vetenskapliga fördjupningen och hur de kan skriva fram att de har kompetens.

Under intervjuerna framkommer att GU har samma problematik som andra speciallärar- och specialpedagogutbildningar vid andra lärosäten vittnar om. Det är svårt att rekrytera personal och de intervjuade berättar att när man utannonserar tjänster hoppar sökande ofta av under processen. Frågan är då hur man i övrigt agerar för att klara rekryteringen på lång och kort sikt och på andra vägar än man nu tillämpar. Det framgår att man har doktorandtjänster men inga särskilda satsningar för adjunkter att meritera sig. Däremot finns flera lektorstjänster med utökad tid för forskning. Det verkar som att det saknas en arbetsplan som lyfts och är sanktionerad och ledd uppifrån institutionsnivå.

Aktuell och adekvat ämnesmässig kompetens

I programrapporterna nämns att ämnesspecifik kompetens är viktigt för genomförandet och för studenternas lärande. Man nämner också att det är känsligt om de som har denna kompetens blir sjuka. I programrapporten framgår också att det blir specifikt viktigt i uppsatsskrivandet och att det finns oro från studenthåll att det inte ska finnas sådan kompetens hos handledarna. I programrapporten från 2018–19 trycker man på att de på olika sätt arbetar för forskningsanknutna lärare finns både som undervisande lärare och som kursledare. Hur detta specifikt görs framgår inte. Tydligt finns brister som identifierats.

Vid genomgången som redovisas ovan av lärarlagens kompetens blir det tydligt att ämnesspecifik kompetens finns när det gäller språk-, skriv- och läsutveckling. Här ligger den huvudsakliga tyngden när det gäller professorernas kunskap och forskningskompetens men det verkar inte som om de används i de ämnesspecifika terminerna mer än i mycket liten grad. När det gäller matematik och intellektuell funktionsnedsättning är det stor brist på disputerade, professorer och docenter med forskningskompetens.

Högskolepedagogisk kompetens

Utifrån de dokument bedömargruppen har till sitt förfogande kan vi inte uttala oss specifikt när det gäller högskolepedagogisk kompetens.

Aktuell och adekvat ämnesdidaktisk kompetens

Bedömargruppen har gjort en egen genomgång av vad och hur lärarna presenterar sin kompetens på nätet. Det är svårt att göra bedömning utifrån detta enbart. Det vi sett tyder dock på att lärargruppen saknar eller har brister i kompetens inom specialiseringarna intellektuell funktionsnedsättning och specialiseringen mot matematiksvårigheter.

Lärartäthet i relation till omfattning och innehåll

Utifrån de dokument som bedömargruppen har fått kan vi inte uttala oss om lärartäthet i relation till omfattning och innehåll. Vi har däremot fått tillgång till hur mycket professorerna är verksamma i kurserna och här blir det tydligt att det är få timmar, framför allt i specialiseringarna mot matematiksvårigheter och intellektuell funktionsnedsättning. Här skulle utbildningarna stärkas om en satsning görs där studenter får möjlighet att i mer än bara enstaka föreläsningar möta dem. Lärarna anger också i intervjuerna att utbildningen är sårbar när lärare är sjuka eller tjänstlediga.

Bedömargruppens rekommendationer

Professorer och docenters närvaro kan ökas i programmen. I nuläget används professorer och docenter i huvudsak i slutet av utbildningarna och i fristående kurser. Deras specifika forsknings- och ämneskompetens kan tillvaratas i nära möten med studenter i specialiseringarna mer än som sker nu.

Speciallärarutbildningarna vid GU har liknande situation som andra lärosäten när det gäller att rekrytera disputerade. Speciellt svårt är det i specialiseringarna mot intellektuell funktionsnedsättning och mot matematiksvårigheter. För att råda bot på detta förslår vi att en strategiplan tas fram av institutionens ledning för att bygga upp programmets kompetens på lång sikt parallellt som traditionell rekrytering pågår. Det kan göras genom långsiktiga strategier för karriärplanering för adjunkter, strategisk satsning på utökad möjlighet för dem att ingå i forskningsprojekt och att skriva magisteruppsatser så att de kan söka forskarutbildning. Vidare bör strategin vara att på sikt upparbeta strategiska ekonomiska satsningar som gör det möjligt att stödja dem att genomföra forskarutbildningen så som en del andra lärosäten gör med bibehållen eller stärkt doktorandlön. Ett annat förslag är att medvetet rikta vissa doktorandtjänster mot de specialiseringar där det är svårast att hitta disputerade att anställa. Likaså bör samarbeten med andra institutioner vid GU och med andra lärosäten upparbetas. Ofta är detta förenat med kostnader som man kanske kan hålla nere om t.ex. har utbyten av personal. Ett område som är starkt vid GU är ju specialiseringen mot språk-, skriv- och läsutveckling. Här kunde GU erbjuda utbyten med andra lärosäten som är starka på områden som utvecklingsstörning (t.ex. Daniel Östlund HKR) eller matematiksvårigheter (t.ex. Cecilia Segerby, HKR).

5. Att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Intervjuerna har varit en viktig grund för att kunna göra en bedömning av i vilken utsträckning utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov. Antalet intervjupersoner i gruppen för studentrepresentanter samt alumner var tyvärr lågt vilket kan ha påverkat bedömningen. Sammantaget är bedömargruppens mening att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov, men att det finns en utvecklingspotential.

Ett utvecklingsområde som tydligt framträtt handlar om identiteten för speciallärare och utifrån de olika inriktningarna samt i relation till specialpedagoger. Student och alumner beskrev att det hos arbetsgivare och blivande kollegor inom olika yrkeskategorier saknas tillräcklig kunskap om speciallärare och specialpedagogers kompetens. I praktiken suddas skillnaderna mellan specialpedagoger och speciallärare många gånger ut och hur kompetensen tas tillvara påverkas i stor utsträckning av vilken kunskap rektor har. Bilden är att den yrkesmässiga identiteten är något tydligare för speciallärare som yrkesgrupp än specialpedagoger. Bilden är också att identiteten behöver stärkas ytterligare inom speciallärarprogrammets olika specialiseringar. Under intervjuerna framkom även tankar om att det är lättare för speciallärare än för specialpedagoger att få legitimitet i praktiken, både hos lärare och rektorer, då arbetsuppgifterna som speciallärare har ofta direkt avlastar lärare. Det föreligger en risk att den kompetens de båda yrkesgrupperna har går till spillo.

Under intervju med avnämare framkom att utbildningen till viss del uppfattas som ideologisk och att det efter utbildning kan vara svårt att förhålla sig till verkligheten som många gånger skiljer sig från ideologi och intention om exempelvis en inkluderande skola.

Bedömargruppens rekommendationer

För att utveckla att utbildningen är relevant för studenterna och samhällets behov skulle det vara gynnsamt att de olika yrkeskategoriernas identitet stärks och att studenterna själva på ett tydligt sätt kan

kommunicera sitt eget kunnande. Bedömargruppens förslag är att det redan i utbildningens början bör finnas inslag utifrån specialisering parallellt med samläsning mellan programmen. Det skulle kunna innebära både föreläsande inslag utifrån specialisering eller att gruppindelningar görs utifrån specifik inriktning.

Ett annat förslag för att öka utbildningens relevans är att bjuda in rektorer och avnämare för utbyte av kunskap kring exempelvis den specialpedagogiska kompetensen i relation till de förväntningar som finns i praktiken. Det skulle öka studenternas beredskap på den verklighet de kommer att möta. Det skulle också kunna bidra till att stärka identiteten hos speciallärare - för speciallärare själva men även för mottagarna. För att kunna öka utbildningens kontakt med praktiken blir det viktigt att utveckla en fungerande alumnverksamhet samt ha en plan för utökat samarbete med yrkesverksamma. Man bör då inte glömma bort att det finns andra praktiker än skolans.

Ytterligare en faktor som skulle kunna bidra till att stärka identiteten är att säkerställa att den frågeställning som står i fokus för examensarbete på ett tydligt sätt kan kopplas till vald specialisering.

6. Att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Studentrepresentant saknas för tillfället i programråden. En utbildning utan studeranderepresentanter i kurs- och programråd innebär svagare förankring i studentgruppen men framför allt missar utbildningen studenternas eventuella kreativa förslag och inspel som kan förbättra den. Svarsfrekvensen på kursutvärderingarna är låg. Det behöver utvecklas strategier för att öka svarsfrekvensen. Det är också viktigt att studenterna får återkoppling på om kurserna har förbättrats och vad som har gjorts och varför. Om det inte hinns med att förmedla förändringarna till de befintliga studenterna så kan det förmedlas till de nya studenterna. Det blir motiverande för studenterna att se att deras inflytande får effekt. Det framkommer under studentintervjun att förslag mottas väl av lärarna men att ingen återkoppling ges.

Bedömargruppens rekommendationer

Ett exempel för att öka samverkan med studenterna kan vara som Högskolan i Halmstad har gjort. De har utsett olika studenter som fungerar som kursambassadörer för de olika kurserna. Kursambassadörerna genomför digitala utvärderingar med de andra studenterna för att på så vis öka svarsfrekvensen och därmed studentinflytandet. Detta kan också göras kontinuerligt under kursernas gång om det behöver göras smärre justeringar.

När det gäller deltagande i kurs- och programråd behöver motiverande samtal genomföras redan i utbildningens start. Har man en studentrepresentant bör denne få möjlighet att berätta om arbetet som studentrepresentant. Det kan vara svårt att få studenter att anta uppmaningen att ingå som studentrepresentant i råden men det har ofta med okunskap om nyttan med medverkan eller problemet med att många studenter finns på distans. Man kan avhjälpa svårigheter att delta t. ex. genom att erbjuda möjlighet att delta på distans via t.ex. Zoom eller Skype.

7. Att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Om studenterna behöver hjälp eller stöd så får man snabbt svar via mail. Studenterna är informerade om vem de ska vända sig till om de behöver stöd. Detta framkommer under studentintervjun. På campus finns också pedagogiskt stöd såsom språkhandledning och mentorsstöd för de som har rätt till det.

Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen har inga ytterligare rekommendationer.

8. Att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Det verkar som att det finns vattentäta skott mellan lärarteamen i vissa fall medan det i andra fungerar mycket väl. Det verkar vara mer kommunikation inom lärarteamen än mellan dem och framför allt mellan de olika terminerna. Lärarna verkar sakna möjlighet att delta i strategiska diskussioner och bedömargruppen undrar om det saknas forum för sådana. I intervjuerna framkom att man har haft sådana

och att en genomtänkt plan finns som ändå inte verkar fungera i praktiken. I den dokumentationen vi har fått hittat vi ingen utvecklingsplan för uppföljning och utveckling av utbildningen. GU:s genomförande av kvalitetsgranskningar med externa bedömningar som detta arbete som vi i bedömargruppen har gjort är dock ett bra och berömvärt verktyg upplever vi. Men specifikt för speciallärarprogrammet och särskilt en plan för utveckling av de olika specialiseringarna saknar vi. Det vore bra om det fanns en sådan för att t.ex. lägga upp strategier för rekrytering, kompetenshöjning av personalen, utökat studentinflytande och tydligare progression t.ex. när det gäller det akademiska skrivandet och den vetenskapliga grundens förankring i hela utbildningen.

Bedömargruppens rekommendationer

Ledningen behöver ta ett större ansvar för att en utvecklingsplan upprättas, om det nu inte finns en sådan. Den behöver ta ett större grepp om vad man vill att specialiseringarna ska utvecklas mot och en plan för finansiering och organisation som möjliggör och stimulerar till kreativa idéer och förbättringar.

Sammanfattning av bedömargruppens synpunkter och rekommendationer

Lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Bedömargruppen föreslår att kursplanerna ses över först och främst för att se till att det nationella målet om att studenterna ska utveckla en fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt tydligt finns med i målformuleringarna, speciellt för kurserna i specialiseringsterminerna. Målformuleringar bör alltså skrivas fram som bäddar för att studenterna i specialiseringskurserna arbetar med stoff och fältuppgifter som möjliggör att de utvecklar dels en fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt, dels att det har tydlig koppling till den specialisering som studenten går. Dessutom vore det bra om sättet att skriva fram målen blir detsamma för alla kurser. Nu har strukturen för vissa kurser likheter med sättet att skriva fram de nationella målen och andra kurser har annan struktur.

Ett utvecklingsområde är att arbeta fram arbetssätt i lärarteamen som möjliggör konstruktiv länkning mellan kurser och mellan program samt mellan de olika speciallärarinriktningarna och specialpedagogutbildningen. Lärarna menar att de håller på med att utveckla och förbättra detta bl.a. genom att samma lärare ibland arbetar i flera olika kurser och över olika terminer. Det kan fördjupas och ses över genom att skapa möjlighet att ha planeringsdagar för lärarna, dels i teamen, dels med hela lärargruppen. Detta menar vi är en ansvarsfråga för ledningen att planera och möjliggöra.

När det gäller lärarnas upplevelse av att de på grund av tidsbrist inte hinner följa studenternas progression över tid föreslår vi att rutiner skapas där lärare kan få tid att diskutera studenter som man upplever har svårigheter av något slag. Om tidsbristen innebär att man inte kan diskutera alla studenter kan man i alla fall få syn på brister i undervisning och få en kunskapskontroll genom att samtala om vissa studenter. I bedömningsmöten i samband med examinationer kan också tillfälle ges för att diskutera studenters lärande. En fråga som inte lyfts varken i dokumenten eller i intervjuerna men som bedömargruppen har erfarenhet av är att det finns enstaka studenter som "rinner igenom" utbildningen med nöd och näppe och som i slutet av utbildningen inte klarar det självständiga examensarbetet. För att upptäcka dessa studenter i god tid behöver arbetslagen tillsammans inte bara diskutera studenter i svårighet inom en kurs utan också mellan kurser och över tid. För det behövs inplanerade tillfällen där alla deltar som innefattar samtal om studenters progression.

Studenternas lärande i centrum

Bedömargruppen föreslår att ledningen möjliggör så att lärargruppen får tid att planera för en tydligare progression under utbildningens gång. Ett förslag kan vara att ha fler kollegiala dagar för lärargruppen emellan för att diskutera utbildningen som helhet.

Både student och lärare i intervjuerna uttrycker att det är problematiskt med studenternas ovana vid akademiskt skrivande. Både student och lärare uttrycker att det är svårt för många studenter. Bedömargruppen rekommenderar att det i utbildningens start erbjuds möjlighet till stöd och att det tydligt uttrycks från lärarhåll tidigt att det kommer att krävas genom hela utbildningen. Vi

rekommenderar också att planering för en progression i kraven på akademiskt skrivande tas fram och att tid avsätts så att sådana frågor diskuteras. Ett sätt är att tidigt i utbildningen ha det som kan kallas "spanarverkstad" där artiklar läses och diskuteras utifrån form och vetenskapligt skrivande istället för utifrån innehåll. Studenterna har senare nytta av att förstå varför genren akademiskt skrivande är som den är. Det blir lättare att både förhålla sig kritiskt granskande till andras texter och att själv skriva akademiskt om man vet varför uppsatser, avhandlingar och artiklar ser ut som de gör.

För att stärka studenternas progression mot en stark yrkesidentitet är bedömargruppens förslag att man även under de gemensamma terminerna kan ha endast speciallärarstudenter i vissa grupper och endast specialpedagogstudenter i andra grupper, men att det såklart kan varieras med blandade grupper beroende på grupparbetet. Detta kan vara ett sätt att stärka yrkesidentiteten.

Innehåll och form på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Specialläraryrket är ett vetenskapligt yrke som kräver förmåga att analysera verksamhetens och elevernas behov, utreda enskilda elever och miljöns påverkan, samt ha förmåga att författa rapporter på vetenskaplig grund och i en vetenskaplig genre. I det sammanhanget ger begreppet vetenskaplig "strimma" olyckliga signaler. Den vetenskapliga grunden behöver synliggöras och genomsyra hela utbildningen. Vi föreslår att utbildningen återupptar den rutin som vi förstär har funnits tidigare att kontinuerligt diskutera vid lärarteamens möten och vid planeringsdagar vad den vetenskapliga grunden innebär och hur den genomsyrar utbildningen och görs synlig.

Studenterna kan också kontinuerligt få reflektera över vad den vetenskapliga grunden innebär i olika moment och i olika terminer. I det arbetet kan det också bli synligt hur den vetenskapliga grunden hänger ihop genom utbildningen och hur progressionen ser ut och upplevs. Bedömargruppens rekommendation är därför att under utbildningen inte enbart ha fokus på vetenskap som en produkt utan än mer på vetenskaplighet som en process. Det innebär att studenterna redan från början i utbildningen behöver förstå att de utbildas för ett praktiskt vetenskapligt arbetssätt där kompetens att kunna reflektera, tänka kritiskt, granska, utmana förgivettagna föreställningar samt att ställa frågor ingår i de arbetsuppgifter som en speciallärare har att utföra. Dessutom ingår förmåga att skriva rapporter på ett övertygande och vetenskapligt sätt. För att på ett tydligare sätt träna studenterna i detta bör det dels uttalas explicit, dels innebära ett utökat stöd från undervisande lärare kring dessa förmågor. Det kan innebära ett tydligare uttalat krav på dessa förmågor inför seminarier men även återkoppling från lärare i efterhand som utmanar studenternas tänkande och förmåga.

Bedömargruppen rekommenderar därför att tid avsätts för att inom lärargrupper diskutera vad vetenskaplig grund innebär och vad det betyder att den ska genomsyra hela utbildningen, hur den blir synlig och hur den ska hänga ihop under utbildningens gång. Ytterligare ett förslag är att någonstans i till exempel utbildningsplanen och i lärandemål i kurserna formulera detta på ett tydligt sätt.

När det gäller beprövad erfarenhet saknar vi skrivningar som visar på det. Frågan är viktig eftersom det just är den typen av arbete som förväntas av speciallärare. Bedömargruppens förslag är därför att lägga tid på att få studenterna att förstå innebörden i beprövad erfarenhet samt få ta del av dokumenterad praktiskt beprövad erfarenhet genom att möta yrkesverksamma på olika sätt och i fältuppgifter ta reda på vilka projekt yrkesverksamma är engagerade i.

Lärarnas kompetens

Professorer och docenters närvaro kan ökas i programmen. I nuläget används professorer och docenter i huvudsak i slutet av utbildningarna och i fristående kurser. Deras specifika forsknings- och ämneskompetens kan tillvaratas i nära möten med studenter i specialiseringarna mer än som sker nu.

Speciallärarutbildningarna vid GU har liknande situation som andra lärosäten när det gäller att rekrytera disputerade. Speciellt svårt är det i specialiseringarna mot intellektuell funktionsnedsättning och mot matematiksvårigheter. För att råda bot på detta föreslår vi att en strategiplan tas fram av institutionens ledning för att bygga upp programmets kompetens på lång sikt parallellt som traditionell rekrytering

pågår. Det kan göras genom långsiktiga strategier för karriärplanering för adjunkter, strategisk satsning på utökad möjlighet för dem att ingå i forskningsprojekt och att skriva magisteruppsatser så att de kan söka forskarutbildning. Vidare bör strategin vara att på sikt upparbeta strategiska ekonomiska satsningar som gör det möjligt att stödja dem att genomföra forskarutbildningen så som en del andra lärosäten gör med bibehållen eller stärkt doktorandlön. Ett annat förslag är att medvetet rikta vissa doktorandtjänster mot de specialiseringar där det är svårast att hitta disputerade att anställa. Likaså bör samarbeten med andra institutioner vid GU och med andra lärosäten upparbetas. Ofta är detta förenat med kostnader som man kanske kan hålla nere om man t.ex. har utbyten av personal. Ett område som är starkt vid GU är ju specialiseringen mot språk-, skriv- och läsutveckling. Här kunde GU erbjuda utbyten med andra lärosäten som är starka på områden som utvecklingsstörning (t.ex. Daniel Östlund HKR) eller matematiksvårigheter (t.ex. Cecilia Segerby, HKR).

Relevans för studenternas och samhällets behov

För att utveckla att utbildningen är relevant för studenterna och samhällets behov skulle det vara gynnsamt att de olika yrkeskategoriernas identitet stärks och att studenterna själva på ett tydligt sätt kan kommunicera sitt eget kunnande. Bedömargruppens förslag är att det redan i utbildningens början bör finnas inslag utifrån specialisering parallellt med samläsning mellan programmen. Det skulle kunna innebära både föreläsande inslag utifrån specialisering eller att gruppindelningar görs utifrån specifik inriktning.

Ett annat förslag för att öka utbildningens relevans är att bjuda in rektorer och avnämare för utbyte av kunskap kring exempelvis den specialpedagogiska kompetensen i relation till de förväntningar som finns i praktiken. Det skulle öka studenternas beredskap på den verklighet de kommer att möta. Det skulle också kunna bidra till att stärka identiteten hos speciallärare - för speciallärare själva men även för mottagarna. För att kunna öka utbildningens kontakt med praktiken blir det viktigt att utveckla en fungerande alumnverksamhet samt ha en plan för utökat samarbete med yrkesverksamma. Man bör då inte glömma bort att det finns andra praktiker än skolans.

Ytterligare en faktor som skulle kunna bidra till att stärka identiteten är att säkerställa att den frågeställning som står i fokus för examensarbete på ett tydligt sätt kan kopplas till vald specialisering.

Studenternas inflytande

Ett exempel för att öka samverkan med studenterna kan vara som Högskolan i Halmstad har gjort. De har utsett olika studenter som fungerar som kursambassadörer för de olika kurserna. Kursambassadörerna genomför digitala utvärderingar med de andra studenterna för att på så vis öka svarsfrekvensen och därmed studentinflytandet. Detta kan också göras kontinuerligt under kursernas gång om det behöver göras smärre justeringar.

När det gäller deltagande i kurs- och programråd behövs motiverande samtal genomföras redan i utbildningens start. Har man en studentrepresentant bör denne få möjlighet att berätta om arbetet som studentrepresentant. Det kan vara svårt att få studenter att anta uppmaningen att ingå som studentrepresentant i råden men det har ofta med okunskap om nyttan med medverkan eller problemet med att många studenter finns på distans. Man kan avhjälpa svårigheter att delta t.ex. genom att erbjuda möjlighet att delta på distans via t.ex. Zoom eller Skype

Tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö

Bedömargruppen har inga ytterligare rekommendationer.

Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen

Bedömargruppen menar att ledningen behöver ta ett större ansvar för att en utvecklingsplan upprättas, om det nu inte finns en sådan. Den behöver ta ett större grepp om vad man vill att specialiseringarna ska utvecklas mot och en plan för finansiering och organisation som möjliggör och stimulerar till kreativa idéer och förbättringar.

Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Göteborgs universitet

**BEDÖMARUTLÅTANDE
FÖR SPECIALPEDAGOGPROGRAMMET
VID UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN**

28 oktober 2020

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och med stöd i vägledning för utbildningsutvärdering utvärdera Specialpedagogprogrammet vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

Uppdraget har utgått ifrån följande åtta områden:

1. att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål
2. att undervisningen sätter studenternas/doktorandernas lärande i centrum
3. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet
4. att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll
5. att utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov
6. att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
7. att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger
8. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Inför platsbesöket lämnade fakulteten och institutionen ett antal dokument till bedömargruppen. Bilaga 1 visar förteckning av underlag. I underlaget återfanns t.ex. utbildningsplan, kursplaner, kursvärderingar, kursmaterial så som studenters examinationsuppgifter och uppsatser, studiehandledning och bedömningskriterier.

Den 11 mars 2020 genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen och berörda från fakulteten träffades virtuellt. Mötet syftade till att bedömargruppen fick ställa frågor till institutionen. Tillsammans utifrån första värdering av inlämnat underlag diskuterade gruppen sitt upplägg av utvärderingen.

Nätbaserat platsbesök vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik genomfördes den 21–22 september 2020. Se bilaga 2 för schema för platsbesök. Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via mail, telefon och digitala möten gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- Åsa Gardelli, biträdande professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, Luleå tekniska universitet (ordförande)
- Carin Roos, professor i specialpedagogik, Högskolan Kristianstad
- Åsa Wengelin, professor institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
- Anna Bengtsson, specialpedagog på Spekeröds skolan, Stenungsunds kommun
- Hedvig Dillner, studentrepresentant

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer

Bedömargruppens samlade mening är att Specialpedagogprogrammet vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet, har en god struktur, högt söktryck och övervägande god genomströmning.

Nedan presenteras bedömargruppens bedömning utifrån de åtta områden som väglett gruppens uppdrag. Efter bedömning av varje område sammanfattas bedömargruppens synpunkter och rekommendationer för fortsatt utvecklingsarbete av utbildningen.

1. Att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Först görs här en jämförelse mellan de nationella målen för specialpedagogprogrammet med de lokala målen för de olika kurserna i specialpedagogutbildningens tre specialiseringar på GU. Därefter kommenteras de lokala mål som visar sig vara utöver de nationella målen eller kan sägas finnas underförstått i de nationella målen. Ett av de nationella målen kommenteras eftersom det inte finns representerat i något lokalt lärandemål.

Specialpedagogprogram För specialpedagogexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som specialpedagog för barn och elever i behov av särskilt stöd.	Specialpedagogprogrammet GU Lärandemål, exempel	Specialpedagogprogrammet GU Kurs
Kunskap och förståelse		
- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen,	- värdera forskningens roll för utveckling av specialpedagogisk verksamhet i skola och samhälle på en grundval av en förståelse av den teoretiska utvecklingen i det specialpedagogiska kunskapsområdet. - redogöra för olika sätt att främja utbyte mellan vetenskaplig kunskap samt praktisk erfarenhetsbaserad kunskap och ta ställning till vilken relevans de har. - redogöra för aktuell nationell och internationell forskning, teorier och perspektiv inom det specialpedagogiska forskningsfältet, - diskutera relationen mellan specialpedagogisk teoribildning och specialpedagogisk praktik	SPE501
		SPE501
		SPE102
		SPE102
- visa kunskap om funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter	- redogöra för olika funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter - identifiera olika historiska och samtida perspektiv på funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter och utvecklingsstörning samt andra svårigheter såsom matematiksvårigheter, läs- och skrivsvårigheter.	SPE102
		SPE202

- visa fördjupad kunskap och förståelse inom specialpedagogik	- beskriva och ge exempel på hur specialpedagogiska professioner och verksamheter har utvecklats och utformats ur ett historiskt och samhälleligt perspektiv	SPE102
Färdighet och förmåga		
- visa förmåga att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förebyggande arbete och i arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer	- visa förmåga att kritiskt granska olika perspektiv på funktionsnedsättningar samt kunna tillämpa dessa kunskaper i specifika lärandemiljöer - identifiera faktorer på förskole-/skol-, grupp- och individnivå som hindrar eller befämjar lärande och utveckling i en pedagogisk verksamhet	SPE102 SPP302 (Har dock inte underrubriken ”Färdighet och förmåga”)
- visa förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter på organisations-, grupp- och individnivå,	- systematisera, analysera och presentera egen insamlad empiri - självständigt och kritiskt genomföra pedagogiska utredningar och analysera vilka konsekvenser det får på förskole-/skol-, grupp-, och individnivå	SPE102 SPP302 (Har dock inte underrubriken ”Färdighet och förmåga”)
- visa förmåga att utforma och delta i arbetet med att genomföra åtgärdsprogram i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,	- utforma och delta i arbetet med att upprätta åtgärdsprogram och handlingsplaner	SPP302 (Har dock inte underrubriken ”Färdighet och förmåga”)
- visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter samt tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer,	- redogöra för hur olika förståelsegrunder kring en problematik, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter, leder till olika pedagogiska handlingar	SPP302 (Har dock inte underrubriken ”Färdighet och förmåga”)
- visa fördjupad förmåga att vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i pedagogiska frågor för kollegor, föräldrar och andra berörda	- initiera och leda kvalificerade samtal kring komplicerade lärandesituationer samt vara rådgivande i pedagogiska och sociala frågor - motivera etiska ställningsantaganden i funktionen som kvalificerad samtalspartner	SPP302 (Har dock inte underrubriken ”Färdighet och förmåga”) SPP402 (Målet är skrivet som ett mål under värderingsförmåga och förhållningssätt).
- visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever	- självständigt genomföra uppföljning och utvärdering av pedagogiskt arbete med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever	SPP402

Värderingsförmåga och förhållningssätt		
- visa självkännedom och empatisk förmåga	- identifiera, analysera och problematisera egna reaktioner och förhållningssätt i förhållande till yrkesetik och förskolans och skolans värdegrund. - med självkännedom reflektera över mandat- och legitimitetsfrågor i rollen som samtalspartner och som ledare för pedagogiskt utvecklingsarbete	SPE202 SPE402
- visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna,		
- visa förmåga att identifiera etiska aspekter på eget forsknings- och utvecklingsarbete,	- genomföra ett vetenskapligt arbete i enlighet med och tillämpning av forskningsetiska principer.	SPE601 (Har dock inte underrubriken "Värderingsförmåga och förhållningssätt")
- visa insikt om betydelsen av lagarbete och samverkan med andra skolformer och yrkesgrupper	- visa kunskap om samverkan och förebyggande pedagogiskt arbete i relation till inkluderande och intersektionella perspektiv. - analysera faktorer som underlättar respektive försvårar samverkan med föräldrar och barn/elever samt andra professioner, myndigheter och organisationer.	SPE202 (Målet är skrivet som ett kunskaps- och förståelsemål). SPE202 (Målet är skrivet som ett färdighets- och förmågemål).
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och fortlöpande utveckla sin kompetens.	- kritiskt diskutera och relatera teoretiska perspektiv till situationer i pedagogisk verksamhet, samt till val av specialpedagogiskt arbetssätt. - identifiera, analysera och problematisera behov av ytterligare kunskap i relation till professionen, liksom förhållandet mellan vetenskaplig teori och praktisk kunskap	SPE202 (Målet är skrivet som ett färdighets- och förmågemål). SPE202
Självständigt arbete (examensarbete) För specialpedagogexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng.	- Självständigt diskutera, värdera och välja ut lämplig metodologi och undersökningsmetodik för att kunna genomföra ett mindre forsknings- eller utvecklingsarbete inom det specialpedagogiska området. - Muntligt redovisa och diskutera egna och andras arbeten på ett vetenskapligt seminarium. - Genomföra ett vetenskapligt arbete i enlighet med och tillämpning av forskningsetiska principer.	SPP601 SPP601 SPP601

Kommentarer till hur de lokala målen motsvarar högskoleförordningens examensmål

Det finns mål i de lokala kursplanerna som inte direkt kan hänvisas till de nationella examensmålen. Några exempel:

Färdighet och förmåga:

- praktiskt tillämpa ett grundläggande vetenskapligt förhållningssätt (SPE102)
- självständigt jämföra hur vetenskapliga perspektiv och teorier samspelar med metodologi och en repertoar av metoder inom några olika forskningsansatser (SPE501)
- formulera och försvara sin planering av examensarbetet med hänsyn till problemställning, syfte, forskningsfrågor, design samt validitet och reliabilitet (motsv.) (SPE501)

Värderingsförmåga och förhållningssätt:

- kritiskt analysera styrdokument för att erhålla kunskap om styrnings- och ledningsprocesser inom pedagogiska verksamheter med utgångspunkt i ett inkluderandeperspektiv (SPE102)

Några av kursplanerna (*SPP302*, *SPE501* och *SPE601*) har inte några underrubriker i form av ”Kunskap och förståelse”, ”Färdighet och förmåga” eller ”Värderingsförmåga och förhållningssätt” utan endast ”Lärandemål”. Här nedan ges några exempel på lärandemål utan underrubrik:

Lärandemål i kursen *SPE501*, ”*Specialpedagogik – Vetenskapsteori och metod*”:

- Självständigt jämföra hur vetenskapliga perspektiv och teorier samspelar med metodologi och en repertoar av metoder inom några olika forskningsansatser.
- Formulera och försvara sin planering av examensarbetet med hänsyn till problemställning, syfte, forskningsfrågor, design samt validitet och reliabilitet (motsv.)

Lärandemål i kursen *SPE601*, ”*Examensarbete inom Specialpedagogprogrammet*”:

- Identifiera ett problemområde, motivera ett syfte och formulera en eller flera forskningsfrågor av relevans för specialpedagogisk yrkesutövning.
- Redogöra för valda delar av det specialpedagogiska områdets vetenskapliga grund.
- Välja ut och diskutera aktuella vetenskapliga studier och utvecklingsarbeten inom det specialpedagogiska området.
- Diskutera och självständigt använda relevanta forskningsresultat och vald vetenskaplig teori.

Dessa mål i de två avslutande kurserna, *SPE501* och *SPE601*, kan inte direkt relateras till de nationella målen men är tydligt kopplade till förberedande för och skrivande av examensarbetet.

Följande lärandemål i kursen *SPE501*, ”*Specialpedagogik – Vetenskapsteori och metod*”, har inte någon underrubrik i form av ”Kunskap och förståelse”, ”Färdighet och förmåga” eller ”Värderingsförmåga och förhållningssätt”, men är kopplade till de nationella målen om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen:

- Värdera forskningens roll för utveckling av specialpedagogisk verksamhet i skola och samhälle på en grundval av en förståelse av den teoretiska utvecklingen i det specialpedagogiska kunskapsområdet.
- Redogöra för olika sätt att främja utbyte mellan vetenskaplig kunskap samt praktisk erfarenhetsbaserad kunskap och ta ställning till vilken relevans de har.

Det finns mål i de olika kursplanerna som står under rubriken ”Värderingsförmåga och förhållningssätt” fast de tydligt är formulerade som färdighetsmål.

Hälften av kursplanerna (*SPE102*, *SPE202*, *SPE501*) läses av såväl blivande specialpedagoger som speciallärare vilket uttrycks i formuleringar som inte direkt fokuserar på framtida arbete som specialpedagog utan mer på ett framtida arbete som speciallärare, som exempelvis:

- ”identifiera olika historiska och samtida perspektiv på funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter och utvecklingsstörning samt andra svårigheter såsom matematiksvårigheter, läs- och skrivsvårigheter”
- ”redogöra för individers utveckling och lärande i relation till funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter och utvecklingsstörning samt till andra svårigheter, såsom matematiksvårigheter eller läs- och skrivsvårigheter”

Dessa kurser har också samma kursguider.

Ett mål i de nationella målen har inte någon tydlig och explicit målformulering i någon av kurserna i det specialpedagogiska programmet nämligen målet:

- ”visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna”. Inget av de lokala målen har formulering om att beakta de mänskliga rättigheterna.

Faktiska studieresultat

Lärarna menar att de kan kontrollera de faktiska studieresultaten i relation till de nationella målen genom att arbeta processinriktat och att se till att det finns en länkning mellan uppgifter och mål som också tar hänsyn till progression. Genomströmningen i programmet är god.

Överlag lyfter lärarna att de inte har koll på helheten och inte alltid vet vad studenterna har mött innan den egna insatsen i en kurs. Detta är något som också framkommer i studentintervjun. Likaså menar lärarna att ett utvecklingsområde är att arbeta fram arbetssätt i lärarteamen som möjliggör konstruktiv länkning mellan kurser och mellan program. Lärarna menar att de håller på med att utveckla och förbättra detta bl.a. genom att samma lärare ibland arbetar i flera olika kurser och över olika terminer. Lärarna framhåller också att lärarteamen är sammansvetsade och att de har rutiner för att inom kurserna samarbeta t.ex. i bedömningar av examensarbeten. En svårighet som de har gemensamt är hur man kan utveckla studenternas akademiska skrivande. De upplever samstämt att många studenter inte är vana vid att skriva akademiskt. Lärarna uttrycker också ett behov av att följa studenternas utveckling över tid och att lärarna inte hinner samarbeta kring detta på grund av tidsbrist.

Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen föreslår att kursplanerna ses över bl.a. för att se till att det nationella målet om att ”visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna” finns med i något av de lokala målen. Inget av de lokala målen har formulering om att beakta de mänskliga rättigheterna. Bedömargruppen föreslår även att sättet att skriva fram målen blir liknande för de olika kurserna. Nu har strukturen för vissa kurser likheter med sättet att skriva fram de nationella målen och andra kurser har annan struktur. Några av kursplanerna har inte några underrubriker i form av ”Kunskap och förståelse”, ”Färdighet och förmåga” eller ”Värderingsförmåga och förhållningssätt” utan endast ”Lärandemål”. Det finns mål i de olika kursplanerna som står under rubriken ”Värderingsförmåga och förhållningssätt” fast de tydligt är formulerade som färdighetsmål.

Ett utvecklingsområde är att arbeta fram arbetssätt i lärarteamen som möjliggör konstruktiv länkning mellan de olika kurserna i specialpedagogprogrammet. Lärarna menar att de håller på att utveckla och förbättra detta. Det kan fördjupas och ses över genom att skapa möjlighet att ha planeringsdagar för lärarna. Detta menar vi är en ansvarsfråga för ledningen att planera och möjliggöra.

När det gäller lärarnas upplevelse av att de på grund av tidsbrist inte hinner följa studenternas progression över tid föreslår vi att rutiner skapas där lärare kan få tid att diskutera studenter som man upplever hamnar i svårigheter av något slag. Om tidsbristen innebär att man inte kan diskutera alla studenter kan man i alla fall få syn på brister i undervisning och få en kunskapskontroll genom att samtala om vissa studenter. I bedömningsmöten i samband med examinationer kan också tillfälle ges för att diskutera studenters lärande. En fråga som inte lyfts varken i dokumenten eller i intervjuerna men som bedömargruppen har erfarenhet av är att det finns enstaka studenter som ”rinner igenom” utbildningen med nöd och näppe och som i slutet av utbildningen inte klarar det självständiga examensarbetet. För att upptäcka dessa studenter i god tid behöver arbetslagen tillsammans inte bara diskutera studenter i svårighet inom en kurs utan också mellan kurser och över tid. För det behövs inplanerade tillfällen där alla deltar som innefattar samtal om studenters progression.

2. Att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Upplägget på utbildningen uppskattas. Det är en bra blandning av föreläsningar och seminarium. Fältuppgifterna uppskattas också mycket. Tydligare progression under utbildningens gång efterfrågas. Ett förslag kan vara att ha fler kollegiala dagar lärarlagen emellan för att diskutera utbildningen som helhet. Detta är en ledningsfråga.

Studenterna ges tillfällen redan från början av utbildningen att träna på akademiskt skrivande. Första terminen får de skriva en ministudie om sitt blivande yrke och under andra terminen fördjupar de det akademiska skrivandet men med en ny uppgift om en elev med svårigheter och dennes vårdnadshavare. Detta är positivt för studenterna inför examensarbetet. Lärarna uttrycker att det är något som studenterna behöver träna på och det arbetar de aktivt med.

Under studentintervjun efterfrågas mer lärarnärvaro i gruppdiskussioner för att diskussionerna inte ska stanna av eller bli ytliga. Det framkommer under lärarintervjuerna att de brukar blanda speciallärar- och specialpedagogstudenter i grupper. Det framkommer också i lärarintervjun att det är möjligt att yrkesidentiteten inte betonas i de första terminernas gemensamma kurser.

Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen föreslår att ledningen möjliggör så att lärargruppen får tid att planera för en tydligare progression under utbildningens gång. Ett förslag kan vara att ha fler kollegiala dagar lärarlagen emellan för att diskutera utbildningen som helhet.

Både student och lärare i intervjuerna uttrycker att det är problematiskt med studenternas ovana vid akademiskt skrivande. Både student och lärare uttrycker att det är svårt för många studenter. Bedömargruppen rekommenderar att det i utbildningens start erbjuds möjlighet till stöd och att det tydligt uttrycks från lärarhåll tidigt att det kommer att krävas genom hela utbildningen. Vi rekommenderar också att planering för en progression i kraven på akademiskt skrivande tas fram och att tid avsätts så att sådana frågor diskuteras. Ett sätt är att tidigt i utbildningen ha det som kan kallas "spanarverkstad" där artiklar läses och diskuteras utifrån form och vetenskapligt skrivande istället för utifrån innehåll. Studenterna har senare nytta av att förstå varför genren akademiskt skrivande är som den är. Det blir lättare att både förhålla sig kritiskt granskande till andras texter och att själv skriva akademiskt om man vet varför uppsatser, avhandlingar och artiklar ser ut som de gör.

För att stärka studenternas progression mot en stark yrkesidentitet är bedömargruppens förslag att man även under de gemensamma terminerna kan ha endast speciallärarstudenter i vissa grupper och endast specialpedagogstudenter i andra grupper, men att det så klart kan varieras med blandade grupper beroende på grupparbetet. Detta kan vara ett sätt att stärka yrkesidentiteten.

3. Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Bedömargruppens intryck är att utbildningen till innehåll och form vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det blir synligt bland annat genom den dokumentation som finns kring kursplaner, litteraturlistor och de uppgifter som studenterna ska genomföra under utbildningens gång. I programrapporten 2018–19 skriver man till exempel att "Arbete pågår kontinuerligt med att hålla utbildningens forskningsanknytning stark och aktuell". Detta gör man "t ex genom diskussion i KAM-gruppen, vid program- och kursledarmöte, genom kollegial granskning av litteraturlistor". Det hade varit en fördel om det hade angetts vilka åtgärder detta leder till. Däremot skriver man att "institutionens forskande personal" medverkar som undervisande lärare och kursledare. I rapporten står också att när nya kursplaner tas fram eller då man reviderar gamla granskas alltid innehållet med tanke på vetenskaplig grund. Det görs av programrådet och utbildningsutskottet. Det finns några utvecklingsområden som bedömargruppen vill lyfta fram som skulle kunna utveckla utbildningens vetenskapliga grund ytterligare.

Det första området handlar om att stärka den vetenskapliga grunden genom hela utbildningen så att den inte enbart finns med som en strimma under utbildningens gång och kopplat till specifika uppgifter som

exempelvis uppsatsskrivande. Lärarna lyfter att de alltför sällan har haft möjlighet att diskutera sin undervisning, dess innehåll och krav med utgångspunkt i vetenskaplig grund. Det upplever lärarna att de har behov av.

Ett annat område handlar om att bedömargruppen ser att det skulle vara gynnsamt att stärka kopplingen mellan vetenskaplig grund i utbildningen och den vetenskapliga grunden i praktiken för att specialpedagoger i sitt arbete ska kunna ha ett vetenskapligt arbets- och förhållningssätt. Yrket kräver förmåga att undersöka och kartlägga, förhålla sig vetenskapligt och etiskt korrekt samt att skriva rapporter av olika slag ämnade för olika typer av mottagare. Under intervjuerna med student och avnämare framkom att det finns ett visst glapp där vetenskaplighet förknippas med universitetsvärlden medan praktiken är något annat. Vetenskapligheten tränas och utvecklas bland annat genom att man möter och utvecklar en vana att läsa forskning, förstår hur den görs, få prova själv och utveckla ett kritiskt förhållningssätt till den. Alla tre delarna övas dessutom i examensarbetet som just innebär att undersöka något, göra det genom att anta ett vetenskapligt och forskningsetiskt förhållningssätt och att sammanställa sina fynd i en kritiskt reflekterande skriftlig rapport.

Beprövad erfarenhet

I Utbildningsplanen kan man läsa att utbildningen innehåller fältstudier och att de "ingår som delar i kurserna". Syftet anges vara att samla empiri. Fältstudierna "har både undersökande och genomförande karaktär" anger man. Vi antar att studenterna i dessa möter den beprövade erfarenheten. Men frågan är om man läser rapporter från sådana projekt och om man gör studenter medvetna om vad beprövad erfarenhet betyder, dvs enligt Skolverkets definition "professionell erfarenhet som är utvecklad, prövad och dokumenterad under en tid och av flera". Vi kan inte hitta skrivningar som visar på det. Frågan är viktig eftersom det just är den typen av arbete som förväntas av specialpedagoger i deras yrkespraktik.

Bedömargruppens rekommendationer

Specialpedagogyrket är ett vetenskapligt yrke som bl.a. kräver förmåga att analysera verksamhetens och elevernas behov samt förmåga att författa rapporter på vetenskaplig grund och i en vetenskaplig genre. I det sammanhanget ger begreppet "strimma" olyckliga signaler. Den vetenskapliga grunden behöver synliggöras och genomsyra hela utbildningen. Vi föreslår att utbildningen återupptar den rutin som vi förstår har funnits tidigare att kontinuerligt diskutera vid lärarteamens möten och vid planeringsdagar vad den vetenskapliga grunden innebär och hur den genomsyrar utbildningen och görs synlig.

Studenterna kan också kontinuerligt få reflektera över vad den vetenskapliga grunden innebär i olika moment och i olika terminer. I det arbetet kan det också bli synligt hur den vetenskapliga grunden hänger ihop genom utbildningen och hur progressionen ser ut och upplevs. Bedömargruppens rekommendation är därför att under utbildningen inte enbart ha fokus på vetenskap som en produkt utan än mer på vetenskaplighet som en process. Det innebär att studenterna redan från början i utbildningen behöver förstå att de utbildas för ett praktiskt vetenskapligt arbetssätt där kompetens att kunna reflektera, tänka kritiskt, granska, utmana förgivettagna föreställningar samt att ställa frågor ingår i de arbetsuppgifter som en specialpedagog har att utföra. Dessutom ingår förmåga att skriva rapporter på ett övertygande och vetenskapligt sätt. För att på ett tydligare sätt träna studenterna i detta bör det dels uttalas explicit men också innebära ett utökat stöd från undervisande lärare kring dessa förmågor. Det kan innebära ett tydligare uttalat krav på dessa förmågor inför seminarier men även återkoppling från lärare i efterhand som utmanar studenternas tänkande och förmåga.

Bedömargruppen rekommenderar därför att tid avsätts för att inom lärargrupper diskutera vad vetenskaplig grund innebär och vad det betyder att den ska genomsyra hela utbildningen, hur den blir synlig och hur den ska hänga ihop under utbildningens gång. Ytterligare ett förslag är att någonstans i till exempel utbildningsplanen och i lärandemål i kurserna formulera detta på ett tydligt sätt.

När det gäller beprövad erfarenhet saknar vi skrivningar som visar på det. Frågan är viktig eftersom det just är den typen av arbete som förväntas av specialpedagoger. Bedömargruppens förslag är därför att lägga tid på att få studenterna att förstå innebörden i beprövad erfarenhet samt få ta del av dokumenterad

praktiskt beprövad erfarenhet genom att möta yrkesverksamma på olika sätt och i fältuppgifter ta reda på vilka projekt yrkesverksamma är engagerade i.

4. Att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

Lärarnas kompetens

Majoriteten av lärarna (19 av 26) i programmen är disputerade. 4 av lärarna är professorer, 3 är docenter, 12 är lektorer och 7 är adjunkter. Det går dock inte utläsa hur många som tjänstgör i de respektive programmen. Professorerna är representerade i fem av de sex kurserna i specialpedagogprogrammet främst i de två avslutande kurserna där studenterna möter fem professorer i vardera kurs. I den inledande kursen möter studenterna tre professorer, dock har dessa inte så många timmar i kursen.

I övrigt säger inte lärarlistan så mycket om kompetens. Ämneskompetens går inte att utläsa av lärarlistan. För det krävs att man också kontrollerar det mot varje persons forskningsprofil. Vi har sökt på nätet och kompletterat listan med de kompetenser som syns där.

Under intervjuerna framkommer att GU har samma problematik som andra specialpedagogiska utbildningar vid andra lärosäten vittnar om. Det är svårt att rekrytera personal och de intervjuade berättar om att när man utannonserar tjänster hoppar sökande ofta av under processen. Frågan är då hur man i övrigt agerar för att klara rekryteringen på lång och kort sikt och på andra vägar än man nu tillämpar. Det framgår att man har doktorandtjänster men inga särskilda satsningar för adjunkter att meritera sig. Däremot finns flera lektorstjänster med utökad tid för forskning. Det verkar som att det saknas en arbetsplan som lyfts och är sanktionerad och ledd uppifrån institutionsnivå.

Aktuell och adekvat ämnesmässig kompetens

I programrapporten från 2018–19 står att slutåret med metodkurs och uppsatskurs innebär flera utmaningar, i huvudsak kopplade till tillgången på handledare med både vetenskaplig kompetens och ämneskompetens i specialpedagogik.

Högskolepedagogisk kompetens

Utifrån de dokument bedömargruppen har till sitt förfogande kan vi inte uttala oss specifikt när det gäller högskolepedagogisk kompetens.

Aktuell och adekvat ämnesdidaktisk kompetens

Bedömargruppen har gjort en egen genomgång av vad och hur lärarna presenterar sin kompetens på nätet. Det är svårt att göra bedömning utifrån detta enbart.

Lärartäthet i relation till utbildningens omfattning och innehåll

Utifrån de dokument som bedömargruppen har fått kan vi inte uttala oss om lärartäthet i relation till omfattning och innehåll. Vi har däremot fått tillgång till hur mycket professorerna är verksamma i kurserna och här blir det tydligt att det är få timmar. Här skulle utbildningen stärkas om en satsning görs där studenter får möjlighet att i mer än bara enstaka föreläsningar möta dem.

Bedömargruppens rekommendationer

Professorer och docenters närvaro kan ökas i programmet. I nuläget används professorer och docenter i huvudsak i slutet av utbildningen. Specialpedagogutbildningen vid GU har liknande situation som andra lärosäten när det gäller att rekrytera disputerade. För att råda bot på detta förslår vi att en strategiplan tas fram av institutionens ledning för att bygga upp kompetensen på lång sikt parallellt som traditionell rekrytering pågår. Det kan göras genom långsiktiga strategier för karriärplanering för adjunkter, strategisk satsning på utökad möjlighet för dem att ingå i forskningsprojekt och att skriva magisteruppsatser så att de kan söka forskarutbildning. Vidare bör strategin vara att på sikt upparbeta strategiska ekonomiska satsningar som gör det möjligt att stödja dem att genomföra forskarutbildningen

så som en del andra lärosäten gör med bibehållen eller stärkt doktorandlön. Likaså bör samarbeten med andra institutioner på GU och med andra lärosäten upparbetas. Ofta är detta förenat med kostnader som man kanske kan hålla nere om t.ex. har utbyten av personal.

5. Att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Intervjuerna har varit en viktig grund för att kunna göra en bedömning av i vilken utsträckning utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov. Antalet intervjupersoner i gruppen för studentrepresentanter samt alumner var tyvärr lågt vilket kan ha påverkat bedömningen. Sammantaget är bedömargruppens mening att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov, men att det finns en utvecklingspotential.

Ett utvecklingsområde som tydligt framträtt handlar om identiteten för specialpedagoger och i relation till speciallärare med olika inriktningar. Student och alumner beskrev att det hos arbetsgivare och blivande kollegor inom olika yrkeskategorier saknas tillräcklig kunskap om speciallärarens och specialpedagogers kompetens. I praktiken suddas skillnaderna mellan specialpedagoger och speciallärare många gånger ut och hur kompetensen tas tillvara påverkas i stor utsträckning av vilken kunskap rektor har. Bilden är att den yrkesmässiga identiteten är något tydligare för speciallärare som yrkesgrupp än specialpedagoger. Bilden är också att identiteten behöver stärkas ytterligare inom specialpedagogprogrammet. Under intervjuerna framkom även tankar om att det är lättare för speciallärare än för specialpedagoger att få legitimitet i praktiken, både hos lärare och rektorer, då arbetsuppgifterna som speciallärare har ofta direkt avlastar lärare. Det föreligger en risk att den kompetens de båda yrkesgrupperna har går till spillo.

Under intervju med avnämare framkom att utbildningen till viss del uppfattas som ideologisk och att det efter utbildning kan vara svårt att förhålla sig till verkligheten som många gånger skiljer sig från ideologi och intention om exempelvis en inkluderande skola.

Bedömargruppens rekommendationer

För att utveckla att utbildningen är relevant för studenterna och samhällets behov skulle det vara gynnsamt att de olika yrkeskategoriernas identitet stärks och att studenterna själva på ett tydligt sätt kan kommunicera sitt eget kunnande. Bedömargruppens förslag är att det redan i utbildningens början bör finnas ett inslag utifrån specifikt program parallellt med samläsning mellan programmen. Det skulle kunna innebära både föreläsande inslag utifrån respektive program eller att gruppindelningar görs så att blivande specialpedagoger träffas i grupper redan från start.

Ett annat förslag från bedömargruppen för att öka utbildningens relevans är därför att bjuda in rektorer och avnämare för utbyte av kunskap kring exempelvis den specialpedagogiska kompetensen i relation till de förväntningar som finns i praktiken. Det skulle öka studenternas beredskap på den verklighet de kommer att möta. Det skulle också kunna bidra till att stärka identiteten hos specialpedagoger själva men även för mottagarna. För att kunna öka utbildningens kontakt med praktiken blir det viktigt att utveckla en fungerande alumnverksamhet samt ha en plan för utökat samarbete med yrkesverksamma. Man bör då inte glömma bort att det finns andra praktiker än skolans.

Ytterligare en faktor som skulle kunna bidra till att stärka identiteten är att säkerställa att den frågeställning som står i fokus för examensarbete på ett tydligt sätt kan kopplas till det specialpedagogiska programmet.

För att sammanfatta denna bedömningspunkt skulle utbildningens relevans för både studenter och samhällets behov öka om specialpedagogers identitet på ett tydligare sätt kunde utvecklas under utbildningens gång genom bland annat de förslag som angetts ovan. Det framkom tankar om att specialpedagoger behöver ha kunskap om konkreta åtgärder och exempel på hjälpmedel för elever med olika funktionsnedsättningar för att lättare kunna bidra till att göra tanken om inkludering konkret i mötet med lärare. Bedömargruppen ser i de bifogade dokumenten att NPF införts i många kurser och att man på flera ställen uttalar sig om att man infört nya NPF-mål. Man hänvisar till regeringsbeslut om nya examensmål beträffande neuropsykiatriska svårigheter fr.o.m. hösten 2018. Bedömargruppen vill

här framhålla en reflektion. Hur förhåller detta sig till andra funktionsnedsättningar som lärare kan möta? Det är viktigt att lärosätet väljer innehåll i kurserna som svarar på samhällets behov och olika situationer som kan uppstå i arbetet som specialpedagog. Ytterligare en reflektion från bedömargruppen handlar om vikten av att stärka specialpedagogers kompetens att *problematisera* och *analysera* individuella olikheter i relation till hur lärmiljön kan anpassas. Detta både lyfter fram specialpedagogers kompetens i relation till elevers olikheter och stärker på så sätt den yrkesmässiga identiteten samt bidrar till att utbildningen väl kan svara mot samhällets behov utifrån intentionen om inkludering och att utgå från ett relationellt perspektiv.

6. Att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Studentrepresentant saknas för tillfället i programråden. En utbildning utan studeranderepresentanter i kurs- och programråd innebär svagare förankring i studentgruppen men framför allt missar utbildningen studenternas eventuella kreativa förslag och inspel som kan förbättra den. Svarsfrekvensen på kursutvärderingarna är låg. Det behöver utvecklas strategier för att öka svarsfrekvensen. Det är också viktigt att studenterna får återkoppling på om kurserna har förbättrats och vad som har gjorts och varför. Om det inte hinns med att förmedla förändringarna till de befintliga studenterna så kan det förmedlas till de nya studenterna. Det blir motiverande för studenterna att se att deras inflytande får effekt. Det framkommer under studentintervjun att förslag mottas väl av lärarna men att ingen återkoppling ges.

Bedömargruppens rekommendationer

Ett exempel för att öka samverkan med studenterna kan vara som Högskolan i Halmstad har gjort. De har utsett olika studenter som fungerar som kursambassadörer för de olika kurserna. Kursambassadörerna genomför digitala utvärderingar med de andra studenterna för att på så vis öka svarsfrekvensen och därmed studentinflytandet. Detta kan också göras kontinuerligt under kursernas gång om det behöver göras smärre justeringar.

När det gäller deltagande i kurs- och programråd behövs motiverande samtal genomföras redan i utbildningens start. Har man en studentrepresentant bör denne få möjlighet att berätta om arbetet som studentrepresentant. Det kan vara svårt att få studenter att anta uppmaningen att ingå som studentrepresentant i råden men det har ofta med okunskap om nyttan med medverkan eller problemet med att många studenter finns på distans. Man kan avhjälpa svårigheter att delta t. ex. genom att erbjuda möjlighet att delta på distans via t.ex. Zoom eller Skype.

7. Att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Om studenterna behöver hjälp eller stöd så får man snabbt svar via mail. Studenterna är informerade om vem de ska vända sig till om de behöver stöd. Detta framkommer under studentintervjun. På campus finns också pedagogiskt stöd såsom språkhandledning och mentorsstöd för de som har rätt till det.

Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen har inga ytterligare rekommendationer.

8. Att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Det verkar som det finns vattentäta skott mellan lärarteamen i vissa fall medan det i andra fungerar mycket väl. Det verkar vara mer kommunikation inom lärarteamen än mellan dem och framför allt mellan de olika terminerna. Lärarna verkar sakna möjlighet att delta i strategiska diskussioner och bedömargruppen undrar om det saknas forum för sådana. I intervjuerna framkom att man har haft sådana och att en genomtänkt plan finns som ändå inte verkar fungera i praktiken. I den dokumentationen vi har fått hittar vi ingen utvecklingsplan för uppföljning och utveckling av utbildningen. GU:s genomförande av kvalitetsgranskningar med externa bedömningar som detta arbete som vi i bedömargruppen har gjort upplever vi som ett bra och berömvärt verktyg. Vi saknar dock en plan specifikt för specialpedagogprogrammet. Det vore bra om det fanns en sådan för att t.ex. lägga upp strategier för rekrytering, kompetenshöjning av personalen, utökat studentinflytande och tydligare

progression t.ex. när det gäller det akademiska skrivandet och den vetenskapliga grundens förankring i hela utbildningen.

Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen menar att ledningen behöver ta ett större ansvar för att en utvecklingsplan upprättas, om det nu inte finns en sådan. Den behöver ta ett större grepp om vad man vill att specialiseringarna ska utvecklas mot och en plan för finansiering och organisation som möjliggör och stimulerar till kreativa idéer och förbättringar.

Sammanfattning av bedömargruppens synpunkter och rekommendationer

Lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Bedömargruppen föreslår att kursplanerna ses över bl.a. för att se till att det nationella målet om att "visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna" finns med i något av de lokala målen. Inget av de lokala målen har formulering om att beakta de mänskliga rättigheterna. Bedömargruppen föreslår även att sättet att skriva fram målen blir liknande för de olika kurserna. Nu har strukturen för vissa kurser likheter med sättet att skriva fram de nationella målen och andra kurser har annan struktur. Några av kursplanerna har inte några underrubriker i form av "Kunskap och förståelse", "Färdighet och förmåga" eller "Värderingsförmåga och förhållningssätt" utan endast "Lärandemål". Det finns mål i de olika kursplanerna som står under rubriken "Värderingsförmåga och förhållningssätt" fast de tydligt är formulerade som färdighetsmål.

Ett utvecklingsområde är att arbeta fram arbetssätt i lärarteamen som möjliggör konstruktiv länkning mellan de olika kurserna i specialpedagogprogrammet. Lärarna menar att de håller på att utveckla och förbättra detta. Det kan fördjupas och ses över genom att skapa möjlighet att ha planeringsdagar för lärarna. Detta menar vi är en ansvarsfråga för ledningen att planera och möjliggöra.

När det gäller lärarnas upplevelse av att de på grund av tidsbrist inte hinner följa studenternas progression över tid föreslår vi att rutiner skapas där lärare kan få tid att diskutera studenter som man upplever har svårigheter av något slag. Om tidsbristen innebär att man inte kan diskutera alla studenter kan man i alla fall få syn på brister i undervisning och få en kunskapskontroll genom att samtala om vissa studenter. I bedömningsmöten i samband med examinationer kan också tillfälle ges för att diskutera studenters lärande. En fråga som inte lyfts varken i dokumenten eller i intervjuerna men som bedömargruppen har erfarenhet av är att det finns enstaka studenter som "rinner igenom" utbildningen med nöd och näppe och som i slutet av utbildningen inte klarar det självständiga examensarbetet. För att upptäcka dessa studenter i god tid behöver arbetslagen tillsammans inte bara diskutera studenter i svårighet inom en kurs utan också mellan kurser och över tid. För det behövs inplanerade tillfällen där alla deltar som innefattar samtal om studenters progression.

Studenternas lärande i centrum

Bedömargruppen föreslår att ledningen möjliggör så att lärargruppen får tid att planera för en tydligare progression under utbildningens gång. Ett förslag kan vara att ha fler kollegiala dagar lärarlagen emellan för att diskutera utbildningen som helhet.

Både student och lärare i intervjuerna uttrycker att det är problematiskt med studenternas ovana vid akademiskt skrivande. Både student och lärare uttrycker att det är svårt för många studenter. Bedömargruppen rekommenderar att det i utbildningens start erbjuds möjlighet till stöd och att det tydligt uttrycks från lärarhåll tidigt att det kommer att krävas genom hela utbildningen. Vi rekommenderar också att planering för en progression i kraven på akademiskt skrivande tas fram och att tid avsätts så att sådana frågor diskuteras. Ett sätt är att tidigt i utbildningen ha det som kan kallas "spanarverkstad" där artiklar läses och diskuteras utifrån form och vetenskapligt skrivande istället för utifrån innehåll. Studenterna har senare nytta av att förstå varför genren akademiskt skrivande är som

den är. Det blir lättare att både förhålla sig kritiskt granskande till andras texter och att själv skriva akademiskt om man vet varför uppsatser, avhandlingar och artiklar ser ut som de gör.

För att stärka studenternas progression mot en stark yrkesidentitet är bedömargruppens förslag att man även under de gemensamma terminerna kan ha endast speciallärarstudenter i vissa grupper och endast specialpedagogstudenter i andra grupper, men att det så klart kan varieras med blandade grupper beroende på grupparbetet. Detta kan vara ett sätt att stärka yrkesidentiteten.

Innehåll och form på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Specialpedagogyrket är ett vetenskapligt yrke som bl.a. kräver förmåga att analysera verksamhetens och elevernas behov samt förmåga att författa rapporter på vetenskaplig grund och i en vetenskaplig genre. I det sammanhanget ger begreppet "strimma" olyckliga signaler. Den vetenskapliga grunden behöver synliggöras och genomsyra hela utbildningen. Vi föreslår att utbildningen återupptar den rutin som vi förstår har funnits tidigare att kontinuerligt diskutera vid lärarteamens möten och vid planeringsdagar vad den vetenskapliga grunden innebär och hur den genomsyrar utbildningen och görs synlig.

Studenterna kan också kontinuerligt få reflektera över vad den vetenskapliga grunden innebär i olika moment och i olika terminer. I det arbetet kan det också bli synligt hur den vetenskapliga grunden hänger ihop genom utbildningen och hur progressionen ser ut och upplevs. Bedömargruppens rekommendation är därför att under utbildningen inte enbart ha fokus på vetenskap som en produkt utan än mer på vetenskaplighet som en process. Det innebär att studenterna redan från början i utbildningen behöver förstå att de utbildas för ett praktiskt vetenskapligt arbetssätt där kompetens att kunna reflektera, tänka kritiskt, granska, utmana förgivettagna föreställningar samt att ställa frågor ingår i de arbetsuppgifter som en specialpedagog har att utföra. Dessutom ingår förmåga att skriva rapporter på ett övertygande och vetenskapligt sätt. För att på ett tydligare sätt träna studenterna i detta bör det dels uttalas explicit men också innebära ett utökat stöd från undervisande lärare kring dessa förmågor. Det kan innebära ett tydligare uttalat krav på dessa förmågor inför seminarier men även återkoppling från lärare i efterhand som utmanar studenternas tänkande och förmåga.

Bedömargruppen rekommenderar därför att tid avsätts för att inom lärargrupper diskutera vad vetenskaplig grund innebär och vad det betyder att den ska genomsyra hela utbildningen, hur den blir synlig och hur den ska hänga ihop under utbildningens gång. Ytterligare ett förslag är att någonstans i till exempel utbildningsplanen och i lärandemål i kurserna formulera detta på ett tydligt sätt.

När det gäller beprövad erfarenhet saknar vi skrivningar som visar på det. Frågan är viktig eftersom det just är den typen av arbete som förväntas av specialpedagoger. Bedömargruppens förslag är därför att lägga tid på att få studenterna att förstå innebörden i beprövad erfarenhet samt få ta del av dokumenterad praktiskt beprövad erfarenhet genom att möta yrkesverksamma på olika sätt och i fältuppgifter ta reda på vilka projekt yrkesverksamma är engagerade i.

Lärarnas kompetens

Professorer och docenters närvaro kan ökas i programmet. I nuläget används professorer och docenter i huvudsak i slutet av utbildningen. Specialpedagogutbildningen vid GU har liknande situation som andra lärosäten när det gäller att rekrytera disputerade. För att råda bot på detta förslår vi att en strategiplan tas fram av institutionens ledning för att bygga upp kompetensen på lång sikt parallellt som traditionell rekrytering pågår. Det kan göras genom långsiktiga strategier för karriärplanering för adjunkter, strategisk satsning på utökad möjlighet för dem att ingå i forskningsprojekt och att skriva magisteruppsatser så att de kan söka forskarutbildning. Vidare bör strategin vara att på sikt upparbeta strategiska ekonomiska satsningar som gör det möjligt att stödja dem att genomföra forskarutbildningen så som en del andra lärosäten gör med bibehållen eller stärkt doktorandlön. Likaså bör samarbeten med andra institutioner på GU och med andra lärosäten upparbetas. Ofta är detta förenat med kostnader som man kanske kan hålla nere om t.ex. har utbyten av personal.

Relevans för studenternas och samhällets behov

För att utveckla att utbildningen är relevant för studenterna och samhällets behov skulle det vara gynnsamt att de olika yrkeskategoriernas identitet stärks och att studenterna själva på ett tydligt sätt kan kommunicera sitt eget kunnande. Bedömargruppens förslag är att det redan i utbildningens början bör finnas ett inslag utifrån specifikt program parallellt med samläsning mellan programmen. Det skulle kunna innebära både föreläsande inslag utifrån respektive program eller att gruppindelningar görs så att blivande specialpedagoger träffas i grupper redan från start.

Ett annat förslag från bedömargruppen för att öka utbildningens relevans är därför att bjuda in rektorer och avnämare för utbyte av kunskap kring exempelvis den specialpedagogiska kompetensen i relation till de förväntningar som finns i praktiken. Det skulle öka studenternas beredskap på den verklighet de kommer att möta. Det skulle också kunna bidra till att stärka identiteten hos specialpedagoger själva men även för mottagarna. För att kunna öka utbildningens kontakt med praktiken blir det viktigt att utveckla en fungerande alumniverksamhet samt ha en plan för utökat samarbete med yrkesverksamma. Man bör då inte glömma bort att det finns andra praktiker än skolans.

Ytterligare en faktor som skulle kunna bidra till att stärka identiteten är att säkerställa att den frågeställning som står i fokus för examensarbete på ett tydligt sätt kan kopplas till det specialpedagogiska programmet.

För att sammanfatta denna bedömningspunkt skulle utbildningens relevans för både studenter och samhällets behov öka om specialpedagogers identitet på ett tydligare sätt kunde utvecklas under utbildningens gång genom bland annat de förslag som angetts ovan. Det framkom tankar om att specialpedagoger behöver ha kunskap om konkreta åtgärder och exempel på hjälpmedel för elever med olika funktionsnedsättningar för att lättare kunna bidra till att göra tanken om inkludering konkret i mötet med lärare. Bedömargruppen ser i de bifogade dokumenten att NPF införts i många kurser och att man på flera ställen uttalar sig om att man infört nya NPF-mål. Man hänvisar till regeringsbeslut om nya examensmål beträffande neuropsykiatriska svårigheter fr.o.m. hösten 2018. Bedömargruppen vill här framhålla en reflektion. Hur förhåller detta sig till andra funktionsnedsättningar som lärare kan möta? Det är viktigt att lärosätet väljer innehåll i kurserna som svarar på samhällets behov och olika situationer som kan uppstå i arbetet som specialpedagog. Ytterligare en reflektion från bedömargruppen handlar om vikten av att stärka specialpedagogers kompetens att *problematisera och analysera* individuella olikheter i relation till hur lärmiljön kan anpassas. Detta både lyfter fram specialpedagogers kompetens i relation till elevers olikheter och stärker på så sätt den yrkesmässiga identiteten samt bidrar till att utbildningen väl kan svara mot samhällets behov utifrån intentionen om inkludering och att utgå från ett relationellt perspektiv.

Studenternas inflytande

Ett exempel för att öka samverkan med studenterna kan vara som Högskolan i Halmstad har gjort. De har utsett olika studenter som fungerar som kursambassadörer för de olika kurserna. Kursambassadörerna genomför digitala utvärderingar med de andra studenterna för att på så vis öka svarsfrekvensen och därmed studentinflytandet. Detta kan också göras kontinuerligt under kursernas gång om det behöver göras smärre justeringar.

När det gäller deltagande i kurs- och programråd behövs motiverande samtal genomföras redan i utbildningens start. Har man en studentrepresentant bör denne få möjlighet att berättat om arbetet som studentrepresentant. Det kan vara svårt att få studenter att anta uppmaningen att ingå som studentrepresentant i råden men det har ofta med okunskap om nyttan med medverkan eller problemet med att många studenter finns på distans. Man kan avhjälpa svårigheter att delta t. ex. genom att erbjuda möjlighet att delta på distans via t.ex. Zoom eller Skype.

Tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö

Bedömargruppen har inga ytterligare rekommendationer.

Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen

Bedömargruppen menar att ledningen behöver ta ett större ansvar för att en utvecklingsplan upprättas, om det nu inte finns en sådan. Den behöver ta ett större grepp om vad man vill att specialiseringarna ska utvecklas mot och en plan för finansiering och organisation som möjliggör och stimulerar till kreativa idéer och förbättringar.

Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Göteborgs universitet

BEDÖMARUTLÅTANDE AV FRISTÅENDE KURS VID UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

**Utvecklingsrelaterade kognitiva funktionsnedsättningar –
delaktighet och lärande del II, PDA205**

28 oktober 2020

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och med stöd i vägledning för utbildningsutvärdering utvärdera kursen PDA205, vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

Uppdraget har utgått ifrån följande åtta områden:

- 1. att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål*
- 2. att undervisningen sätter studenternas/doktorandernas lärande i centrum*
- 3. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet*
- 4. att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll*
- 5. att utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov*
- 6. att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen*
- 7. att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger*
- 8. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs*

Inför utvärderingen lämnade Utbildningsvetenskapliga fakulteten och institutionen för pedagogik och specialpedagogik ett antal dokument till bedömargruppen. I underlaget återfanns t.ex. kursplan, kursvärderingar, kursmaterial så som studenters examinationsuppgifter, studiehandledning och bedömningskriterier.

Den 11 mars 2020 genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen och berörda från fakulteten träffades virtuellt. Mötet syftade till att bedömargruppen fick ställa frågor till institutionen. Tillsammans utifrån första värdering av inlämnat underlag diskuterade gruppen sitt upplägg av utvärderingen.

Nätbaserat platsbesök vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik genomfördes den 21–22 september 2020. Se bilaga 2 för schema för platsbesök. Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via mail, telefon och digitala möten gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- Åsa Gardelli, biträdande professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, Luleå tekniska universitet (ordförande)
- Carin Roos, professor i specialpedagogik, Högskolan Kristianstad
- Åsa Wengelin, professor institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
- Anna Bengtsson, specialpedagog på Spekeröds skolan, Stenungsunds kommun
- Hedvig Dillner, studentrepresentant

Bedömargruppens samlade bedömning av kursen

Bedömargruppens samlade bedömning är att kursen fyller ett viktigt syfte och har ett ambitiöst upplägg som på ett bra sätt stöder studenternas möjligheter att nå målen. För den här kursen saknar vi information om kursvärdering och genomströmning så det är därför svårt att avgöra hur kursen upplevs av studenterna men vi noterar att det — som sig bör — är en markant skillnad mellan PDG219 och PDA205 i såväl omfång som svårighetsgrad på litteraturen. Förkunskapskravet är emellertid PDG219. I bedömargruppen känner vi oss lite osäkra på relationen mellan de två kurserna.

Bedömargruppens utvecklingsförslag

Som nämns även i relation till PDG219 föreslår vi en strategisk diskussion om urval av fristående kurser, kursernas målgrupper och relationen mellan kurserna, i just detta fall särskilt mellan PDG219 och PDA205. Vid intervjuerna nämndes ett Masterprogram under uppbyggnad. Vi föreslår också en strategisk diskussion om rollen av den här typen av specialiserade kurser inom det programmet. Ska de ingå som en valbar del, vilka andra alternativ finns i så fall för studenterna och vilken roll ska de spela om de inte kommer att ingå i programmet?

Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Göteborgs universitet

BEDÖMARUTLÅTANDE AV FRISTÅENDE KURS VID UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

**Specialpedagogik som ämne och vetenskapsområde,
PDG201**

28 oktober 2020

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och med stöd i vägledning för utbildningsutvärdering utvärdera kursen PDG201, vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

Uppdraget har utgått ifrån följande åtta områden:

- 1. att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål*
- 2. att undervisningen sätter studenternas/doktorandernas lärande i centrum*
- 3. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet*
- 4. att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll*
- 5. att utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov*
- 6. att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen*
- 7. att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger*
- 8. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs*

Inför utvärderingen lämnade Utbildningsvetenskapliga fakulteten och institutionen för pedagogik och specialpedagogik ett antal dokument till bedömargruppen. I underlaget återfanns t.ex. kursplan, kursvärderingar, kursmaterial så som studenters examinationsuppgifter, studiehandledning och bedömningskriterier.

Den 11 mars 2020 genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen och berörda från fakulteten träffades virtuellt. Mötet syftade till att bedömargruppen fick ställa frågor till institutionen. Tillsammans utifrån första värdering av inlämnat underlag diskuterade gruppen sitt upplägg av utvärderingen.

Nätbaserat platsbesök vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik genomfördes den 21–22 september 2020. Se bilaga 2 för schema för platsbesök. Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via mail, telefon och digitala möten gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- Åsa Gardelli, biträdande professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, Luleå tekniska universitet (ordförande)
- Carin Roos, professor i specialpedagogik, Högskolan Kristianstad
- Åsa Wengelin, professor institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
- Anna Bengtsson, specialpedagog på Spekeröds skolan, Stenungsunds kommun
- Hedvig Dillner, studentrepresentant

Bedömargruppens samlade bedömning av kursen

Bedömargruppens samlade mening är att kursen PDG201 vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik ger en god överblick över specialpedagogik som vetenskaplig disciplin och goda möjligheter för studenterna att reflektera över att olika vetenskapliga traditioner kan anlägga olika perspektiv på ett och samma fenomen. Studenterna verkar relativt nöjda och genomströmningen 2017 var i linje med vad som kan förväntas. Genomströmningen 2018 var dock sämre och vi har inga uppgifter för 2019. För att sätta studenternas lärande i centrum uppfattar vi att det nätbaserade upplägget med studentdrivet lärande kräver regelbunden och tydlig lärarnärvaro i Canvas. Vi är nyfikna på om detta fungerade olika under 2018 och 2019. Vi undrar också hur upplägget fungerar för studenter som beviljats särskilt pedagogiskt stöd.

Bedömargruppens utvecklingsförslag

Bedömargruppen har inga innehållsliga utvecklingsförslag för PDG201 men uppmanar lärarlag och ledning att studera genomströmningen för 2019 för att undersöka om den låga prestationen 2018 var en engångsföreteelse. Om så inte är fallet bör noggrannare analyser göras. Vi uppmanar också lärarlaget till en reflektion över i vilken utsträckning kursens upplägg kan anses tillgängligt för alla studenter. Vi argumenterar inte för att det inte är det men tror det kan vara värt att tänka igenom. Möjligen kan det också vara värt att nämna att Nilholms "Perspektiv på specialpedagogik" har kommit i en reviderad utgåva under 2020 och att denna borde kunna passa kursen om/när en översyn av litteraturlistan görs.

Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Göteborgs universitet

BEDÖMARUTLÅTANDE AV FRISTÅENDE KURS VID UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

Masteruppsats i specialpedagogik, PDA253

28 oktober 2020

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och med stöd i vägledning för utbildningsutvärdering utvärdera kursen PDA253, vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

Uppdraget har utgått ifrån följande åtta områden:

- 1. att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål*
- 2. att undervisningen sätter studenternas/doktorandernas lärande i centrum*
- 3. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet*
- 4. att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll*
- 5. att utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov*
- 6. att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen*
- 7. att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger*
- 8. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs*

Inför utvärderingen lämnade Utbildningsvetenskapliga fakulteten och institutionen för pedagogik och specialpedagogik ett antal dokument till bedömargruppen. I underlaget återfanns t.ex. kursplan, kursvärderingar, kursmaterial så som studenters examinationsuppgifter, studiehandledning och bedömningskriterier.

Den 11 mars 2020 genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen och berörda från fakulteten träffades virtuellt. Mötet syftade till att bedömargruppen fick ställa frågor till institutionen. Tillsammans utifrån första värdering av inlämnat underlag diskuterade gruppen sitt upplägg av utvärderingen.

Nätbaserat platsbesök vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik genomfördes den 21–22 september 2020. Se bilaga 2 för schema för platsbesök. Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via mail, telefon och digitala möten gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- Åsa Gardelli, biträdande professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, Luleå tekniska universitet (ordförande)
- Carin Roos, professor i specialpedagogik, Högskolan Kristianstad
- Åsa Wengelin, professor institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
- Anna Bengtsson, specialpedagog på Spekeröds skolan, Stenungsunds kommun
- Hedvig Dillner, studentrepresentant

Bedömargruppens samlade bedömning av kursen

Bedömargruppens samlade mening är att kursen PDA253 liknar motsvarande kurser i andra huvudområden och på andra lärosäten. Kursens huvudsakliga innehåll är det självständiga arbetet, med betoning på just självständigt. Med tillgång endast till ett arbete är det svårt att avgöra om studenter generellt når kursens mål, men just detta arbete antyder det. Vi har dock identifierat några möjliga utvecklingsområden. Se nedan.

Bedömargruppens utvecklingsförslag

- Kursen har låg prestationsgrad och även om det kanske i stor utsträckning beror på att studenterna är yrkesarbetande kan det vara värt att överväga om det går att förbättra denna.
- Studenterna önskar mer handledning.
- Kursguiden har mer fokus på skrivprocessen än på forskningsprocessen. I praktiken är dessa naturligtvis svåra att skilja åt men det finns en risk att studenterna fastnar i funderingar på form istället för att utveckla sitt vetenskapliga tänkande genom hela processen.

Ett sätt att möta både studenternas önskemål om mer handledning och att skapa en mer stödjande struktur för att öka genomströmningen något skulle kunna vara att från början schemalägga och innehållsplanera några seminarier under terminen med fokus på t.ex. ”utformning av frågeställning, datainsamlingsmetod, och analys/resultat”. Dessa kan fungera både som “deadlines” att arbeta mot och som grupphandledning. På detta sätt kan studenterna få en stödjande struktur och tidplan utan att deras självständighet när det gäller arbetets innehåll begränsas. Dessutom skapas naturligt ett fokus på forskningsprocessen och uppsatsens innehåll.

Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Göteborgs universitet

**BEDÖMARUTLÅTANDE AV FRISTÅENDE KURS VID
UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN**

Specialpedagogik i en föränderlig värld, PDA203

28 oktober 2020

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och med stöd i vägledning för utbildningsutvärdering utvärdera kursen PDA203, vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

Uppdraget har utgått ifrån följande åtta områden:

- 1. att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål*
- 2. att undervisningen sätter studenternas/doktorandernas lärande i centrum*
- 3. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet*
- 4. att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll*
- 5. att utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov*
- 6. att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen*
- 7. att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger*
- 8. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs*

Inför utvärderingen lämnade Utbildningsvetenskapliga fakulteten och institutionen för pedagogik och specialpedagogik ett antal dokument till bedömargruppen. I underlaget återfanns t.ex. kursplan, kursvärderingar, kursmaterial så som studenters examinationsuppgifter, studiehandledning och bedömningskriterier.

Den 11 mars 2020 genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen och berörda från fakulteten träffades virtuellt. Mötet syftade till att bedömargruppen fick ställa frågor till institutionen. Tillsammans utifrån första värdering av inlämnat underlag diskuterade gruppen sitt upplägg av utvärderingen.

Nätbaserat platsbesök vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik genomfördes den 21–22 september 2020. Se bilaga 2 för schema för platsbesök. Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via mail, telefon och digitala möten gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- Åsa Gardelli, biträdande professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, Luleå tekniska universitet (ordförande)
- Carin Roos, professor i specialpedagogik, Högskolan Kristianstad
- Åsa Wengelin, professor institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
- Anna Bengtsson, specialpedagog på Spekeröds skolan, Stenungsunds kommun
- Hedvig Dillner, studentrepresentant

Bedömargruppens samlade bedömning av kursen

Bedömargruppens samlade mening är att kursen PDA203 vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik är en kurs som skulle passa väl in i ett Masterprogram under uppbyggnad. Kursplanen visar tydligt att målen ligger på att studenten ska utvecklas i mer självständig riktning liksom undervisnings- och examinationsformer. Att kursen i stor utsträckning bygger på självstudier bör rimligen fungera väl i det här sammanhanget. Vi har dock inte haft tillgång till några kursutvärderingar och vet därför inte hur studenterna uppfattar lärarnas roll i kursen eller hur det fungerar för studenter i behov av särskilt stöd. Litteraturen har hög relevans och är mer internationell än motsvarande för kurserna på grundläggande nivå. Genomströmningen är kanske lite i lägsta laget men med utgångspunkt i att de flesta av studenterna är yrkesarbetande och att kursen är en ren nätkurs ligger ca 50 % i normalspannet.

Bedömargruppens utvecklingsförslag

En liten tolkning vi gjort av de inlämnade studentarbetena, som ju inte på något sätt behöver vara representativa, är att studenterna, trots att kursens ambition att problematisera begrepp, verkar förutsätta att inklusion är det detsamma som rumslig inklusion – även om ett av arbetena nämner ”inklusion som tankesätt” från Perssons studie av Essunga kommun. I bedömargruppen får vi erkänna att vi inte har något konkret förslag, men vi gör ändå reflektionen att det kunde vara värt att försöka hitta sätt att problematisera centrala begrepp ännu lite mer. Ett sätt att göra det kunde kanske vara att titta på exempel i praktiken. Att stärka kopplingen mellan vetenskap och profession är relevant även om inte alla är specialpedagoger/speciallärare.

Liksom för PDG201, kanske det skulle kunna vara värt en reflektion över hur självstudier som huvudsaklig form fungerar för studenter som beviljats särskilt pedagogiskt stöd. För övrigt vill vi som vi nämner även i övriga dokument för de fristående kurserna uppmuntra till en strategisk diskussion om utbudet av fristående kurser och målgrupperna för desamma.

Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Göteborgs universitet

**BEDÖMARUTLÅTANDE AV FRISTÅENDE KURS VID
UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN**

**Utvecklingsrelaterade kognitiva funktionsnedsättningar –
delaktighet och lärande, PDG219**

28 oktober 2020

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och med stöd i vägledning för utbildningsutvärdering utvärdera kursen PDG219, vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

Uppdraget har utgått ifrån följande åtta områden:

- 1. att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål*
- 2. att undervisningen sätter studenternas/doktorandernas lärande i centrum*
- 3. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet*
- 4. att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll*
- 5. att utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov*
- 6. att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen*
- 7. att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger*
- 8. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs*

Inför utvärderingen lämnade Utbildningsvetenskapliga fakulteten och institutionen för pedagogik och specialpedagogik ett antal dokument till bedömargruppen. I underlaget återfanns t.ex. kursplan, kursvärderingar, kursmaterial så som studenters examinationsuppgifter, studiehandledning och bedömningskriterier.

Den 11 mars 2020 genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen och berörda från fakulteten träffades virtuellt. Mötet syftade till att bedömargruppen fick ställa frågor till institutionen. Tillsammans utifrån första värdering av inlämnat underlag diskuterade gruppen sitt upplägg av utvärderingen.

Nätbaserat platsbesök vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik genomfördes den 21–22 september 2020. Se bilaga 2 för schema för platsbesök. Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via mail, telefon och digitala möten gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- Åsa Gardelli, biträdande professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, Luleå tekniska universitet (ordförande)
- Carin Roos, professor i specialpedagogik, Högskolan Kristianstad
- Åsa Wengelin, professor institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
- Anna Bengtsson, specialpedagog på Spekeröds skolan, Stenungsunds kommun
- Hedvig Dillner, studentrepresentant

Bedömargruppens samlade bedömning av kursen

Bedömargruppens samlade mening är att kursen PDG219 fyller ett viktigt syfte, är efterfrågad och uppskattad av studenterna, samt har en detaljerad kursguide som ger studenterna gott stöd i att nå målen. Två frågor har emellertid uppkommit under vår läsning av materialet. Vi redogör för dessa under ”Bedömargruppens utvecklingsförslag” nedan.

Bedömargruppens utvecklingsförslag

Vår första fråga rör relationen mellan kursnamn å ena sidan och centrala begrepp i kursen å andra sidan. Som ”kognitiva nedsättningar” uppfattar vi nedsättningar som påverkar t.ex. uppmärksamhet, perception och exekutiva funktioner. Det framgår emellertid inte om förståelse för dessa begrepp är centralt i kursen. I enlighet med kursplanen fokuserar kursguiden på helhetssyn, problematisering, reflektion och analys. I studenternas arbeten visas att de utgår ifrån NPF-diagnoser. Dessa är ju onekligen kognitiva nedsättningar, men finns det en paradoxal risk att studenterna missar just problematisering och analys av individuella olikheter, och hur klassrumssituationen kan anpassas till att möta svårigheter inom de här respektive områdena, till förmån för en mer kategoriserande syn på NPF?

Vår andra och kanske viktigaste fråga för den här kursen gäller emellertid målgruppen. Av dokumenten och intervjuerna framgår det att deltagarna kan vara allt från utbildade specialpedagoger till skolassistenter med grundläggande behörighet. Hur fungerar det för kursens lärare att möta behoven hos en så spretig grupp? Detta speglas möjligen också i att vi varken under vår läsning av dokumenten eller under intervjuerna lyckats fånga den strategiska tanken bakom friståendeutbudet. Ska det t.ex. fungera som fortbildning och fördjupning för specialpedagoger/speciallärare eller som ”orienteringskurser” för andra intresserade, både och eller något helt annat? Och i vilka situationer är det funktionellt att försöka uppnå flera av dessa inom samma kurs? Vi föreslår en strategisk diskussion som behandlar detta i såväl ledningsgrupp som lärarlag.

Underlag till bedömagruppen

Bilaga 1

Program digitalt platsbesök, den 21–22 september 2020

Bilaga 2